

Dere edilmeyen evrak
iade edilmez

Türkiye

Mekale ve i'ânlar Ankarada
"HİLÂLİAHMER MECMUASI",
müdürlüğüne gönderilmelidir

Hilâliahmer Mecmuası

Her ayın on beşinde Merkezi Umumi tarafından neşr olunur

Senelik abonesi bir liradır

Telefon numerosu 1255

MİLLÎ ve BEYNELMİLEL MUAVENET

Salibiahmer Cemiyetlerinin 13 üncü Beynelmîlel Konfransı 29 Teşrinievvelde Lahî şehrinde toplanarak yeni bir beynelmîlel muavenet birliği teşkili için ilk adımını atmıştır. Konfrans verdiği bir kararda bütün dünya salibiahmer teşkilâtının, bu beynelmîlel muavenet birliğinin teşkiline yardım etmelerini ve bu hususta müşterek tetbirler almalarını tavsiye etmiştir. Bu karar bu vadide atılan ilk azimkâr adımdır. Fekat şunuda kayt edelim ki, bu karar aynı zamanda Alman salibiahmerinin bu mesele hakkında taşıdığı noktai nazara da tamamen tevafuk etmektedir.

Büyük bir feşâket içinde çırpman birmillete muavenet etmek için bir teşkilât kurmak fikri çok büyüy bir ese-

ri insanıyettir. Fekat böyle bir işte temeli atmadan binayı kurmak tehlikesi mevcuttur. Milletler beynelmîlel muavenet işlerle, çok az uğraşmışlardır ve onların bu husustaki bilgileri nakıstır. Böyle bir muavenet için neler yapacağını ve ne gibi kuvvetlere malik olduğunu bilen bir millet bugün yok gibidir. Böyle beynelmîlel bir i'tilâf işi, hiç bir zaman, gümrük posta, sikke anlaşmalarına benzemez. Bu gibi anlaşmalarda ilmin tecrübelerini verdiği neticelerden istifade olunur. Mevcut beynelmîlel eserler bunlar hakkında rehberlik edebilirler. Fakat anı feyazanlar, zelzeleler, çekirge istilaları yangınlar, yanar dağ indifaları gibi felâketler de bütün dünya milletlerinin muavenet için kuvvetlerini birleştirmeye

lerl hiç bir zaman tecrübe edilmemiştir. Bu gün bir millete mensup bir fert gösterebilmisiniz ki, memleketindeki cemiyetlerin belediyelerin felâketzedelere yakdığı muavenetler hakkında bize malumat verebilsin?

Felâketzedelere karşı pilânsız ve hissi bir alaka göstermek tehlikeden başka bir şey tevhit etmez. Beşeriyete yardım fikri nasıl kalbi bir teheyhüsten doğuyorsa, bu yardımı tatbik etmek meselesi de şurdan ve ilimden doğmalıdır. Hakikaten bütün muavenet faaliyetlerinin başlangıcı samimi bir teessürdür. Fakat tatbikatta yalnız hissiyatla harekât etmek faydadan ziyade zarar verir. Yardım işlerini tatbik etmek için her şeyden evvel bir pilân lâzımdır.

Beynelmilel yardım birliği teşkili şöyle başlanmıştır ;

1921 Senesinde onuncu Beynelmilel salibiahmer Konfransında İtalya Salibiahmerinin o zamanki Reisi senator «Ciraolo» tarafından felâketzedelere yani felâkete maruz milletlere « Beynelmilel muavenet teşkilâtı » diye Ciraolo projesi namı altında bir teklif ileri sürülmüştü. 1922 senesinde Cenevrede, inikat eden iktisat Konfransı da aynı mesele ile ve aynı pilânla alâkadar edilmiş ve şöyle bir teklifte bulunmuştu.

« İktisat Konfransına iştirak eden devletler, salibiahmer cemiyetlerine sülh zamanlarında felâketzede milletlere muavenet etmek için salâhiyet verilmesini kararlaştırmışlardır. Büyük

felaketlerde milletlere, mümkün olduğu kadar yardım edilecek ve halk arasında sıhhi malumatın tevsiine çalışılacaktır. Konfransa iştirak eden devletler, kendi salibiahmerine bu hususta lâzım gelen a'zami teshilâtı gösterecektir. »

İktisat Konfransı, bu muavenet işini, Cemiyeti Akvamada bildirmeğe karar vererek 1922 senesi 20 Mayısında Cemiyeti Akvam Riyasetine bir mektup yazdı. Cemiyeti Akvam 1922 senesi 1 Eylülünde toplandığı zaman bizzat senator Ciraolo'nun verdiği izahatı dinleyerek şu kararı verdi :

« Âli Şura, felâketzede milletlere muavenet etmek için İtalya Salibiahmeri Reisi tarafından yapılan teklifin ehemmiyetini takdir etmiş ve kâtibi Umumilige bu yardım işi için bir beyanname yazmasını ve Cemiyeti Akvamın dördüncü içtimasına arz etmesini emr eylemiştir. Kâtibi Umumilik teklif layıhasındaki bütün noktaları pişi teemüle alacaktır. »

Cemiyeti Akvamın dördüncü içtimasında Ciraolo projesinin ihzâcı müzakeratından sonra, Cemiyeti Akvam Riyaseti ve Kâtibi Umumilige şu hususat tebliğ olunmuştur :

1 — Bu proje ve layıha muhtelif devletlere bildirilecek ve her birinin buna mûtaallik mütalâaları talep edilecektir. Devletler bu işe karşı alacakları vaziyet hakkında malûmat vereceklerdir.

2 — Zaman zaman şura devletle-

rin cevaplarından haberdar edilecek ve Şura da bu cavaplara göre Cemiyeti Akvama tekliflerde bulunacaktır.

Cemiyeti Akvam, ifası için nizamnamesinde mevadı mevcut olmayan bu vazifeye karşı çok müşkül vaziyette kalmıştır.

Cemiyeti Akvam, 924 senesi 26 Eylülünde aktettiği içtimada ameli tekliflerde bulunması için bir tetkik komisyonu teşkili lüzumunu ileri sürmüş ve böyle bir komisyon derhâl teşekkül etmiştir. Mezkûr komisyon senator Ciraolo nun riyaseti altında içtimalar aktederek mutaaddit ameli teklifler tespit etmiştir. Komisyonun faaliyeti şu neticeyi vermiştir ki' pîlânı cizilen teşkilât bütün dünya devletlerini ihtiva edemeyecektir. Çünkü Rusya, Amerika gibi bazı devletler Cemiyete iştirak edemeyeceklerdi. Bunun için mustakil bir devletler konfransı akteylemesi zaruri görülmüştür. Şura, 10 Kâ. Ev. 926 de böyle bir devletler Konfransının aktine ve konfransa Salibiahmer murahaslarını davete ve riyaseti Almanyaya tevcih etmeğe karar verdi. Konfransın davetini 43 devlet kabul etti. Murahslar içtimalarını 7 Hazirandan 10 Hazirana kadar Cineve'de akt ederek mustakbel teşkilatın esbabı mucibe layıhasını kabul ettiler. Layıhada devletlerin böyle bir teşkilat te'sisi hususundaki rızaları ve birliğin nizamnamesi vardır ve Cemiyeti Akvama dahil bütün milletler yeni birliğin esas azaları adolunmuşlardır.

Esbabı mucibe layıhasında mustakbel birliğin salibiahmerle olan munesebeti tesbit edilmiştir. Birlik bir devletler ittihadidir. Bu ittihade yalnız devletler girebilirler. Maamafı, diğer hususî teşkilatlar da bu birliğin mesaisine iştirak edebileceklerdir.

Fakat birlik teşkili işlerinin bu şekli alması üzerine Salibiahmer için bazı müşkilat tahaddüs etmiştir. 1864 senesinden beri mevcut olan Beynelmîl komitası nezdinde 1919 senesinde bir de salibiahmer Cemiyetleri ittihadı kurulmuştu. Bu iki Salibiahmer teşkilâtı arasında harptan sonra ve sulh zamanlarındaki mesai esas itibariyle taksim edilmiştir. Beynelmîl Salibiahmerin bir vahdet haline gelmesi için şekli bazı mesail vardı. Bunun için Beynelmîl Salibiahmer teşkilâtıyla Beynelmîl Salibiahmer İttihadını ayırmak lâzımdı. Beynelmîl Salibiahmer İttihadının ayrı ve kendisine mahsus bir umumî heyeti vardı ki Baynelmîl Konfransa iştirak etmişti Binaenaleyh bu birlikler arasındaki munasebatın tanzimi icap ediyordu. Bu zaruret, Beynelmîl muavenet birliğine karşı olan mükellefiyetlerden doğuyordu. Makalemizin başında bahs ettiğimiz on üçüncü Beynelmîl Konfrans da bu meseleye büyük bir ehemiyet atfetmişti. Ve 926 Teş. Ev. 28 inde yeni bir nizamname kabul eylemişti Bu nizamnameye göre Beynelmîl Salibiahmer teşkilâtı, milli Salibiahmer cemiyetlerini Beynelmîl Salibiahmer

Komitasını, ve Salibiahmer Cemiyetleri İttihadını ihtiva ediyordu. Beynelmilel Salibiahmer Konfransı da, Beynelmilel Salibiahmerin en âli makamı oluyordu. Salibiahmer İttihadi bu suretle kendi umumi Heyetini kaldırmış ve Beynelmilel Salibiahmer konfransına iştirak etmiş oldu. Yeni Nizamnameye göre 5 millî salibiahmer mümessiliyle Salibiahmer komitasından ve İttihadından ikişer murahhasın iştirakile bir daimi komisyon teşkil olunacaktır.

Yeni beynelmilel muavenet Cemiyeti hukukan teşekkül etmiştir. Fekat devletler tarafından resmen tasdik edilmeden evel gazete neşredemez. Bu gibi vesaitin mevkudiyeti dolayısıyla tetkik komisyonu mesaisini bitirdikten sonra da Birliğin ihzaratı için bazı yapılacak işler bulmuştur.

Bu komisyonun ihzarat komisyonu namı altında devamı faaliyetini Cemiyeti Akvam Şurası, 927 senesi 1 Eylülünde kabul etti. Bu ihzarat komisyonuna Beynelmilel Salibiahmer teşkilâtı Komitesi ve Alman Salibiahmer teşkilâtı murahhasları iştirak edeceklerdir 12 Devletin tasdiknamesi ahzedilince Beynelmilel muavenet Birliği faaliyete geçecektir. Bu tasdiknamelerin ahzinden şüphe edilmediği için mustakbel Birlikte Salibiahmerin müşterek çalışmaları için ihzarat yapılmaktadır. Okuyucular, böyle bir teşkilât işinin formalitesinde ne kadar müşkülât olduğunu gayet iyi görmektedirler.

Birinci mesele şudur: Yeni Beynelmilel muavenet birliği ne yapacaktır? Nizamnamenin ikinci maddesi şu cevabı vermektedir:

Beynelmilel muavenet birliğinin gayesi şudur :

1 — Tabii kuvvetlerin tesirile husule gelen büyük kazalara ve felâketlere karşı koymağa kuvveti ve vesaiti kâfi gelmeyen milletlere para ve saire ile muavenet etmek.

2 — Bütün umumi felâketlerde muavenet teşkilâtlarını birleştirmek ve bu felâketlere karşı tahaffüz tetbirleri almak ve bütün bunlar için milletler, muavenet hususunda müşterek faaliyet sarfedeceklerdir.

Bu felâketler ve kazalar hakkında da bir fikir vermek lâzımdır. Şimdiye kadar kimse bu felâketlerin ve kazaların envaini tetkik etmemiştir.

Neşrolunan beyannamede felâket ve kazaların tasnif ve tarifi ilk defa tecrübe edilmektedir. Beyannamede de esasen bu noktaya işaret edilmiştir. Zemanı kadimda bu felâketlerin esaslarını dört ünsüre irca ederlerdi : toprak, su, ateş, hava.

Bu dört gurup şunları ihtiva ederdi:

1 — Toprak : zelzele, (buraya hareketi arz neticesi denizlerin istilâsı da dahildir) yanardağ indifaları, heyelanlar, çığlar.

2 — Su : geniş manada feyezanlar (nehirlerin taşması ve saire) şiddetli kışlar.

3 — Hava : fırtına (siklon, hortum ve saire), kar fırtınaları, dolu, muhnik gazlar.

4 — Ateş büyük yangınlar, tarla orman ve saire yangınları.

Bu tasnif yalnız gayrı uzvî tabiatı ihtiva etmektedir. Buraya beşeriyetin diğer bütün düşmanları da ilâve olunmalıdır. Nebatat ve hayvanat alemindeki düşmanlar, bilhassa bu muzur unsurlarla mücadele etmek, Beynelmîlel anlaşmanın esasatından birini teşkil eder. Bu nebati ve hayvanî düşmanlar, muzur haşerat, kuşlar ve sairedir. Basil nazariyesi devri olan zamanımızda sığır ve insanlara arız olan sarî hastalıklar da bu düşmanlara ilâve olunmalıdır. İnsanlar tarafından vücade getirilen felâketler hakkında hususî bir madde ilâvesi fena olmaz.

Bütün bu saydığımız tehlikelere karşı Birliğin muayyen vazifeleri vardır. Kendine muavenet edemeyecek bir hale gelen felâketzede bir millete «muaveneti evveliyeye» yapılacaktır. Bunu muteakkıp Birliğin sıra ile ne gibi işler göreceği de tayin edilmelidir. Tezahür edecek müşkülâta ehemmiyet verilmeye bilir. Birlik, muavenetinin müsmir olması için bir taraftan bütün memleketlerdeki tehlikeler ve felâketler ve bunlara karşı kullanılan tahaffüz vasıtaları hakkında tenevvür etmeli diğer taraftan da bir çok tetkikat ve saire ile vakit geçirmeyüp tehlike vukuunda hemen işe sarılmalıdır. Tehlikeler ve bunlara karşı tahaffüz çareleri hakkın-

da yapılacak tetkikat vasi bir şekilde icra edilmelidir. Ve her şeyden evvel bundan memleketlerin Salibiahmer teşkilâtları, muavenet hususunda malik oldukları kuvvetleri ve hangi tehlikelere karşı Beynelmîlel muavenete muhtaç olduklarını ve Birliğe ne gibi vasıtalar verebileceklerini Beynelmîlel Salibiahmere bildirmelidirler. Salibiahmer bu vazifenin ehemmiyetini beyannameye kaydettirmişti. Bu vazifeyi bütün memleketlere teşmil etmek seneler isteyen bir iştir. Binaenaleyh şimdi birliğe öyle bir mevzu bulalım ki faaliyet gösterebilsin. Böyle bir mevzu Aimanlar tarafından teklif edilecektir. Alman tecrübelerinden doğmuş olan bu mevzu diğer milletleri de şiddetle alâkadar edebilir. Bu güne kadar elde ettiğimiz tecrübelere istinaden deye biliriz ki Almanyada mevcut olan tehlike feyezandır. Buna karşı da Birliğe iştirak edenler arasında tahaffüz tetbirleri hakkında müzakerat cereyan etmektedir. Tahaffüz tetbirleri için şimdiye kadar mevcut olan sigorta maniaları böyle Beynelmîlel bir teşkilâtın tesisiyle ortadan kalkmış olacaktır. Bu felâketin bir hususiyeti vardır ki vasi mikyasta vukua gelir ve sigortalar bu yüzden çok mutazarrır oluyorlar. Buna mani olmak için sarfedilen mesai boşa gitmiştir. Fakat sigorta Beynelmîlel olursa zarar daha az olur. Çünkü her sene feyezana olan memleketlerle olmayan memleketler arasında bir mahsup muamelesi yapılabilir. Böyle Beynelmîlel bir sigorta işinin temini

Romada İtalya Salibiahmerinin Eczahanesi

İtalya Salibiahmerinin bu günkü eczahanesi, harp esnasında gerek memlekette ve gerek harp sahasında icrayı faaliyet eden bilumum Salibiahmer cüzlerine ilâç ve levazımı ispeuçıyariye yetiştirmek için tesis edilmiş olan « Merkezi ecza deposu » nun vazifesini ifa etmektedir. Bunun teşkilâtı ve faydası maksadın ehemmiyetiyle mütenasip olmuş ve İtalya Salibiahmerine muntazam bir faaliyet ve mühim bir tasarruf temin etmiştir. Harp bitince de fethedilen memleketlerin nahiye eczahanelerinin mualece noksanlarını itma-ya yaramıştır.

Bilâhara 1919 dan itibaren, muavenet müesseselerine ve bunlardan. bilhassa hasta kabûl eden (sanatorium vs.) ye lâzım olan ilâçların imali ve bu

suretle mümkün oldukça bu müessesatin ecza levaziminin tezyidi, mustahzaratın te'mini, safiyeti ve her halde aşikâr bir tasarruf maksadiyle, ufak bir laboratuvar işlemeye başlamıştır. Ve filhakika, bu teşebbüs büyük bir muvaffakiyet kazanmıştır. Hem iktisaden faydası görülmüş, hem de İtalya Salibiahmerini tevsii faaliyete sevk ederek, içtimai bir takım hastalıkların ve tahsisen malarîya (sıtma) ya karşı mücadelemin muvaffakiyetine yardım etmiştir.

Bundan başka (Ostiense) caddesi üzerinde kâin Roma merkez depomuzun ittisalinde, bilhassa inşa olunmuş bir fabrikada bir ecza imalathanesi vucuda getirilmiştir. Bu imalathane kompirime, tablet, göz ilâçları, ampul,

için muhtelif sigorta şirketleri arasında müzakerat cereyan etmektedir. Şunu da söylemek lâzımdır ki, Birliğin sigorta bedelâtını ödemesi « muaveneti evveliye » at olunamaz. Fakat boğulanları kurtarmak, açıkta kalanlara gıda, elbise ve saire vermek işleri olursa Birlik tetkikat icrasını bekleyemez. Birlik, tetkikat yapmadanda muavenet edebilmek için sahibi salâhiyet olmalıdır. Boş zamanlarda bu işler için lüzumlu eşhas intihap olunmalıdır. Bu

gibi hayırlı mesaiye vakfı vucut edecek kimseler çok bulunur. Feyezanlar yarıngınlarla meşgûl olmak için sermayesi kuvvetli şirketlerden de istifade olunur. Mühim yerlere tehlikeleri ihtiyar edecek memurlar ikame edilmelidir.

Beynelmîl Muavenet Birliği işte bu esaslar dahilinde teşekkül edip çalışacaktır.

Berlin Darülfünunu
Profesörlerinden

DR. J. JASTROV

Mütercimi : HUSREV

şurup, melhem, macun gibi en muhtelif mualicatın imaline mahsus asrı makinalarla teşhiz olunmuştur, ve, tamamen fa'âl bir vaziyettedir ve icabında daha fazla istihsâl te'min edebilir.

Bunun yanında, kullanılan iptidai mevadın kontrol tahliline mahsus bir laboratuvar, tahtelcilt edviye ampullerinin ve edevatı tıbbiyenin takimine mahsus alât işlemektedir.

Eczahanenin tayin edilen başlıca vazifesi yalnız sulh zamanında yardım Birliklerinin muhtaç olduğu mualecat ve levazımatı tedaviyeyi temin etmek değil fakat (*) İ. S. A. bütün seferber hale konulabilen birliklerin levazımatını tedarik etmektir.

Seferber haline konulabilen birliklerin mualecatı, bu ilaçların istimâl tarzı ve mukavemet tesiri itibariyle ve yardıma muhtaç olanların vaziyetine sanatorium, preventorium ve saire mevzubahs olduğuna göre veyahut sıtma mücadelesi gibi hususî teşebbüsler için tesbit olunan ahkâm mucibince intihap ve ihzar edilmiştir.

Bu birliklere mahsus levazımı tedaviyenin kendine mahsus bir tertibi vardır.

Pamuk ve gaz bezleri 75 atmosferle tazyik edilmiş paketler içinde hazırlanmış olup bu paketler rutubetten daha iyi muhafaza edilsin diye empermeabl bir bezle sarılmıştır.

Ecza imalathanemizde aynı zamanda üç cesamette « mualecat paketleri »

ihzar olunur ki muhtelif kıymette levazımı ihtiva eder. Bu paketlerde iki gaz kompresini muhtevi sade bir sargıdan, daha büyük ehemmiyeti haiz tedaviler için daha bol ve zengin levazıma kadar ihtiva eder.

Bu paketler ekseriya vaki olduğu gibi küçük tedavilerde bulunmak için lâzım olan levazımdan çok fazlasını ihtiva eden pamuk ve gaz paketlerinin açılarak öylece kalması ve müteakiben hiç bir ihtiyat gösterilmeksizin muhafaza edilmesi ve her suretle antisepsi emniyetini kayp ettikleri zaman tekrar istimâl suretiyle ziyan edilmesine mani olmak maksadiyle tertip edilmiştir.

Bu paketler 120 derecede kuvvetle sterilize edilmiştir. Pamuk tabakaları idrofil gazla ve merbut sargı ve emniyet iğneleriyle âni müdavâtı evveliyeye hazır bir tarzda sarılmıştır.

Kendi tecrübemiz ve aldığımız müteaddit taleplere bu paketlerin doktorlarada ameli sahada çok kıymetli yardımı dokunduğuna bizi ikna etti.

Ambalajı antisepsi evsafını kaybetmek imkânından vikaye edecek şerait dairesinde hazırlanan bu tedavi levazımı büyük bir rağbet ve geniş bir istimâl sahası bulunmuştur ki bu gittikçe daima inkişaf edecektir. Harptan sonra yardım teşkilâtımızın mualecat sarfiyatı daima artmış, bu senelerde 250.000 liralık asgariden geçen sene tahakkuk eden ve 533.550,10 liraya balığ olan bir azamiye yükselmiştir. mualecat asgarî fennî tahziri edviye

(*) İtalya Salibiahmeri.

mucibince basit ve mürekkep eczadan müteşekkil olup âtrk hakikaten ve tamamiyle fennî mahiyette olan ve tatbikatı tıbbiyenin istilzam ettiği edviyeyi mustahzara müstesna diğer müstahzaratı eczaîye hariç bırakılmıştır.

Eczahanenin müstahzaratından mürekkep eczalar zikredildiği gibi mualece pansumanları ta'kim edilmiş küçük şişeler (tüpler) içinde tahtelcilt istimale mahsus solüsyonlar, şuruplar, sıpgalar (tentür), melhemler, harici ilaçlar, göz damlaları ve saire gibi geniş bir seri tarafından temsil edilmiştir.

İptidai mevat tabii azamî teminat ve suhulet gösteren ticaret evlerinden satın alınır ve çok mühim olanları hususî müsabakalar ve münakasalar vasıtasıyla mübayaa edilir. Serümler başı başına mühim bir istihlâk maddesi teşkil ediyor ve « Milano Sieroterapique Institu » sü Milano tahtelcilt tedavi serüm müessesesi tarafından te'min olunmaktadır ki bu müessese son zamanda mutad % 10 iskontodan başka % 5 iskontoya razı olmuştur.

Bütün tedavi ve mualecat levazımı kabûl edilmeden evvel sıkı tahlili kontrollar altına konuluyor ve eczahane-nin basit ve mürekkep bütün müstahzaratı tam terkip formülünü taşıyor.

1927 senesinde vukua gelen tereffü şayanı kayıttır. Zira bu sane zarfında mevadî eczaîyenin fiyatlarında tahakkuk eden mühim tenezzülde kaydettiğimiz adetlerde hesaba katılmalıdır. Çünkü bu tenezzül geçen seneler adetlerine

nazaran mevadî eczaîyede azamî bir tevzi müsaade etmiştir.

1925 senesinde İtalyaam üç muntakasında (Abruzo, Basilicata, Lazio) müntezamen mekteplere tıbbî yardım hizmeti başlamıştır. Ve ecza imalathanesi muhtelif mekteplerin levazımı tedaviyesini te'min ve tedarike davet olunmuştur.

Mekteplere sıhhi yardım için evvelâ ehemmiyet ve mahalline göre mualece tedavi paketleri tertip olunmuştur. Bu paket 20 - 25 santim büyüklüğünde karton bir kutu olup idrofil pamuk, ta'kim edilmiş gaz kompresleri sargı takımları, kauçuk yakılar, mevzuat dermatol (cilt ilaçları) dış ilaçları, termometro, vazelin borike, şekerli demir ve kalsium latofosfat pastilleri, iyot şişeleri gibi levazımı ihtiva eder. Veyahut mektep dolapları hazırlanmıştır ki bunlar tahtadan beyaz sırlı duvara asılabilen 73 x 63 x 24 hacminde küçük dolaplar olup zengin tedavi mualecat ve muavenet levazımıyla mücehhezdir.

Mekteplerin artması ve ameliyatta (tatbikatta) tedavi mualecat paketi levazımının kifayetsizliğinin görülmesi ve diğer taraftan mektep dolaplarının mektebin hakiki ihtiyaçlarına göre fazlalığı mektep sıhhiye kasası tıpinin lhdasına sebep oldu ki atideki evsafı haizdir: Vesaiti nakliyyeden mahrum en uzak yerlere kadar kolay taşınır, bir çok seneler dayanması için çok sağlam ve ker hangi bir malzemeyi

el ile alırken dahili taksimatının alt üst olmaması için muvafık ve mükemmel bir tarzda imâl olunmuş kullanış kolay; bir mektepte vukuu muhtemel bulunan âni rahatsızlıkları ve yaralanmaları muallimin bilâ içtinap kendi mektep hıfzıssıhha malûmatıyla tedavi edebilmesine kâfi levazımı tedaviye ve mualecatı muhtevidir. İşte iki seneden beri tıbbi yardım teşkilâtına malik bulunan mekteplere vasi mikyasta tevzi edilen mektep hıfzıssıhha kasaları bu suretle doğmuştur.

Bu kasa bütün alominyumdan imâl edilmiş olup sıkleti umumiyesi 4 kilo ve $36.5 \times 16 \times 27$ santim hacmindadır. Manzarası zairiftir, çifte kapağı vardır; dahili iki kısma ve birde kasacığa ayrılmıştır; ihtiva ettiği levazım şunlardır:

Bu kasalardan şimdiye kadâr takriben bin tane dağıtılmıştır ve her sene bu kasalara malik olan mekteplere doktorun tavsiyesi üzerine bazı talebelere verilen kuvvet ilaçlarından başka sarf edilen bütün tedavi levazımı gönderilmektedir.

Bundan başka eczahanenin vazifesi «seyyar imdat mevkilerimize mualecat, alâti cerrahiye, tedavi levazımı, kırık, çıkık vesaiti tedaviyesi ve saireden mürekkep elzem levazımle techiz etmek üzere verilen kasaların ihtiyacatını tedarik etmektedir.

Bunlar bilhassa bu müaveneti vesaiti tabbiye ve cerrahiyeden istifade ebebilecek sıhhi teşekkülün bulunduğu

fabrikalarda ateliyelerde ameleye imdat hususunda ameli bir muvaffakiyet gösteriyorlar.

Eczahane tedavi tatbikatı için daha kullanışlı ve te'sir emniyetini ve metanet ve lâyetegayyerliğini muhafaza edecek ilaçların yeni şekli ihzarını tetkik etti ve etmektedir.

Meselâ çok iyi bilinen «Mistura Baccelli» (MiXture Beccelli «fèves») (biklorur de kinin 1.00, chlorure ferreux sec 0.1, arseniate de soude 0.01 huile essencielle aromatique) - i kabili hâl disköitlere kalbetmeğe muvaffak olmuştur.

Bu suretle mayı halindeki müstahzaratın gönderilmesi ve istimalinin önüne geçilmiş oluyor vebu ilâci evde lâzım olduğu zaman derhal istihsâl etmek kabil oluyor. Mûsavi surette lattofosfat hadit kalsium şurubu ve lavdano için de aynı şey kabili tatbiktir. Bûna mümâsil imkânlar tetkik olunmaktadır. Ekseriya uzak köylerde iptidai mahallerde ilacın bu şekilde tevziinin ameliyatta daha kolay olduğu ve sarf ve istihlâkinin daha iyi temin edildiği kolayca anlaşılır. Aynı surette bir tek tedaviye mahsus tentürdiyodu havi şişeler, asetat dö plom, solüsyon dö perklorür dö fer hazırlanmıştır ki bu suretle bilhassa namakul bir tarzda istimali taammüm eden tentürdiyodun ve ilacın ziyan olmasının ve sui istimala oğramasının önü alınmıştır. I. S. A. yem Reisi Umumisi S. E. Cremonesi «Officina Farinacentica».

Firengi Hakkında

Bu son senelere varıncıya kadar Firengi batıl bir fazilet furuşluk yüzünden bir perdei eşrar ile mestur bulunuyordu. Hatta hali hazırda bile bazı neşriyyat vardır ki, kendilerini tehdit eden mehâlike karşı gençleri tenviretmek iddiasında bulunmakla beraber içinde keyfiyetin açıktan açığa târif ve beyanından içtinap olunmuştur. Halbuki hakikat ve şe'niyetin bilinmesi ne nezahet ve nede terbiyei ahlakiye ile gayrı kabili te'lif bir şey olmadığı gibi diğer taraftan bu bapta ki vukufsuzluk ve cihalette hiç bir vakit bir zamanı fazilet değildir. Bir çok felâketlerin sebebi ebeveynin çocuklarını bilâhicap açıktan açığa hayatın bu gibi gizli tehlike ve pusularına karşı koyacak surette ihzar etmemiş olmalarına isnat olunabilir. « Eğer gençlik vakıf ve agâh olabilseydi » Bu dünyada içtinabı kabil bir çok âlâm ve meşaktan içtinap olunabilenlerin adedi nakabili ta'dat bir derecede çoğalırdı. Genç eşhas müstakilül-rey bulunmak ve sırf kendi teşebbüsü zatiyeleriyle sevk ve idare olunmak isterler. Fakat her nekadardır bu gençlerin ebeveyn ve velileri daima kendile-

rine karşı kat'î bir memnuıyyet tatbik edemeseler bile sefinei hayatın maruz bulunduğu kayahkları onlara işaret ve bazı efalin bais olacağı felâketli netayici irae edebilirler.

On dokuzuncu asrın nihayetinden mukaddem dünyaya gelenlerin kısmı âzamı büyürken Firengi ve diğer emrazı zühreviye hakkında ancak gayrı vazıh bir málumat edinebilmişlerdir. Bunların ahvatları bu noktâi nazardan daha ziyade hüsnü tâlie mazhar olmuşlar ve hatta kendilerine, beni beşere muşallat olan, pek mühim tûfeylin mütalâa ve tettebbü müyesser olmusdurki bu tufeyl, âlemin mukadderatını ellerinde tutmakta olan adamların meslegini bir hamlede tevkife muvaffak olarak bittesadûf vekayii tarihiyenin cereyanını tebdil ve tagyir etmiştir. Yani cihan harbinden sonra geçen kısa bir fasıla esnasında bulundukları muhit ve heyette nafizülkelâm üç şahus frengi yüzünden evelâ cinnete bâdehu felce dıçar olmak suretile en sonra vefat etmişlerdir.

Bu hastalığın menşeiini ta ezminei kadimeye kadar isal ederler. Selâhiyettar bazı fikirlere nazaran bu hasta-

Eczahanenin ehemmiyet ve faydasını takdir ederek onu daha faâl ve Salibiahmer gibi muaveneti içtimaiyeye vakfı nefis eden Cemiyet ve heyetlerin

ihtiyacatını tedarik etmeğe muktedir bir hale getirmek niyetindedir.

PROF. CESAR BADEL

(İtalya Salibiahmer mecmuasından)

lık eski mısırlılar, ibraniler, yunaniler, romalılarca da mâlum idi. Diğer bir kısma nazaranda bu hastalık ancak kolomp tarafından Amerikanın keşfini müteakip Avrupada serzedei zuhur olmuştur ki müşarünileyhin gemicileri tarafından 1493 de İspanyaya ithâl olduğu maznundur. Halihazırdaki ismi ise 1530 senesine doğru yunan mitolojisinde ilahların müstekreh bir hastalık irsâletme suretile tecziye ettikleri mestur olan sifilüs (Siphylus) nam şahsın ismine izafeten almıştır.

Amili hususisi ise ancak 1906 da keşf olunabilmıştır. Senei mezkure martının üçünde Firizşodin (Firtz Schodinn) ve Friçhofman (Frich Hoffmann) nam şahıslar bir firengi cerihasında bir mikrobun mevcudiyetini ispat ettiler. Ve buna Spiro çetta pallıda (Spirocaete pallida) namını verdilerki buda bilahere treponemapallidum (Treponema pallidum) namını aldı ; tirbuşun şeklinde birhayt manzarası arzeden bu tufeyl altından on dörde kadar helezuni devreleri havidir. Bu tufeyl teyebbüs suretile ve yahut bir müddet hali galâyanda bulunan suya gats etmekle kolayca tahrip olunabilir. Binaenaleyh bununla mülevves alâtı takım için mezkûr alâtın kaynar su ile gazlı ve yahutta aleve tutulması kâfidir.

Firenginin kesreti dünyanın muhtelif aksamında pek azim tebeddülât arz eder. 9500 sekeneyi havi olan Rusya'nın bir nahiyesinde mevcut sekenenin

yüzde 95 nin mezkûr hastalığa bulaşmış olduğu görülmüştür. Bunlardan yüzde 66 vakada hastalık kablettevel-lût va yalnız yüzde 4,7 sinde münasebeti cinsiye ile iktisap olunmuş bulunuyordu. Binaenaleyh bu havalide firenginin bir marazı zührevi olarak telekkesi hatalı olur. Bununla beraber hastalık alelekşer münasebatı cinsiye ile kazanılmaktadır, ve bir Amerikalı tabibin fikrine göre mevcut vekayin takriben yüzde 94 bu vasıtaya atfolunabilir. Bu tabip hastalığın tahminen yüzde 20 vakası bigûnalı olarak kazanılmış olduğunu hesap etmiştir. Hekimlerle hastabakıcılar icrayı sanatları esnasında alelekser hastalığın sirayetine maruz bulunurlar.

Firengilinin faaliyeti 3 devreyi haiz olup gösterdiği tezahürata göre hastalık beynennas avarizi ibtidaiye, avarizi saniye ve avarizi salise namları tahtında irae olunmaktadır.

Safhai ulyâda umumiyyetle tabakai edimmeviyye veya muhatiyyenin bir itikâlinden dahili beden olan virüsün duhul noktasından 3 - 6 hafta sonra bir ceriha ve ya karya zuhur eder. Devrei saniyede treponem uzviyyette teammüm eder ; bu safha karhanın husulinden 1 — 3 ay sonra ibtida eder, devrei saniyeye ait avariz muhtelif a'razı ihtiva ederki başlıcaları şunlardır : Muhtelif indifaat, boğaz ağrıları, zatûlkasabat, zatûlhançere, baş ağrıları, ukedatı lenfaviye iltihapları, mafsal vecaları.

Bir kaç aydan on seneye kadar bir müddet sonra avarız salise zuhuryafte olur, avarize mezkûre, cümlei asabiye, kalp, ev'iyei demeviye ve diğer aza ve ezcümle karacigar afatile tezahür eder. Firengi dimağı ve nuhaişevkiyi afetzededer. Cinneti dimağıyenin $\frac{1}{100}$ 12 sini bu hastalığa atf ve isnad kabildir. Cemahiri müttefikai amerik mükellefini her sene firengiden mütevellid mâtuhinin tedavisi için beşyüz milyon dolara yakın bir para sarf etmektedirler. Bu beliyenin en ağır neticelerinden biri felcihafif veya atehifelci tesmiye edilen felci umumidir. Bu yüzden hasta mufrit ve fevkalâde mesarifata duçar olur ve kendi tetbirsizliği neticesi olarak hemcinsinin de hayatını tehlikeye ilka eder; bu hastalığa duçar olanlar giyinip kuşanmakta tekasül ve teseyyüb, mecnunane ve harisane fikirler perverde ve hafızasını zayıf eder; bir müddetlik sun'i cennettr yaşar, kendisini bir dahi bir napolyon bir krezus zan ve telekki eder; ve fakat bu hali der'akap amık bir inhitat takip eder. Zamanla ibzâl ve israfı yüzünden ailesinin servet ve samanını zayıf ve etvarı rezilanesile şeref ve haysiyetini pamal eder. Muahharen Fransada vukubulup bir çok kimselerin felâketine bâis olan bir şimendüfer kazası atehi felciye müptelâ bir makinistin katarını sür'atını tedricen tahfif ederek girdirecek yerde olunca sür'atı seyrile gara sokmasına atf edilmektedir. Zavalı adam kendisini herkesin fevkinde bir mahluk telekki etmiş bu bapta faniler heyeti

tarafından ittihaz olunan tedabiri ihtiyatiye ona bilûzum ve çocukca bir şey görünmüştü. Bu son seneler zarfında bu hastalığın tedavisinde hummayi merzeginin telkihi bir kaç muvaffakiyet kayt etti. Mamafî neticesi mucibi hoşnudi olacak bir derecede çıkmadı. Ve bu yüzden felce duçar olmuş kimselerin şifa çaresi gayrı muayyen ve na malûm kaldı.

Çocukların tevellütlerinden evvel kazanmış oldukları firengi Anglosakson ırkından olan memleketlerde vilâdi firengi latin ırkından olan memleketlerde ise irsi firengi namı tahtında yad ve ifade olunmaktadır. Bu son tabir hastalığın tıpkı ana ve babanın hutut veçhiyesinin zarurî olan evlâda intikali tazammün ile onun gibi intikal ettiği zan olunur; halbuki hakikat halde irsi firengi de tıpkı kisbi firengi gibi aynı cersumelerden ileri gelir ve aynı surette tedavi olunabilir. Eğer firengiye müptelâ bir kadın büyük hamilelik edvarınca sıkı bir firengi tedavisine tabi tutulursa çocuklarının intane uğramaması ihtimali pek çoktur. İrsi firengi tedavisine hamile kalmamazdan evvel iptidar edilmek iktiza eder, aksi takdirde yani hamile kaldıktan sonra iptidar edecek olursa o vakte kadar ya sakt ve yahut kablelmiat tevellüt vukuile ölü bir cenin dünyaya gelmiş olur; şayet çocuk ber hayat olarak tevellüt etmiş bulunuyorsa bir çok seneler tahti tedavide bulundurmak lâzımdır.

Firengi, bir kerre kazanıldıktan

sonra tatbik olunan tedavi nekadar müeszir olursa olsun şifayı tam ve kat'i garanti edilemez. Karhanın zuhurunu müteakıp ilk üç hafta sıkı bir firengi tedavisine tabi tutulan hastalardan tahminen % 50 si sıhhatlerini iktisap ederler. Eğer intan bilâtedavi üç aydan ziyade kalırsa cezri bir şifa istihsali müşkül olur. Ancak daimi bir nezareti tıbbiye tahtında tatbik edilecek hususi bir usulü tedavi hastalığı imha, afatı ciddiye husulünü men ve hastalığın kadın ve çocuğa intikali tehlikesini haddi asgariye tenzil edebilir. Maamafi balâda zikr olunan mevatdan istintaç olunacağı veçhile hiç bir tabip bu hastalığın şifayap olduğunu vicdanen tekeffül edemeyeceğinden tedavii vaki tatbiki son derece evlâdır.

İşte firengiye ait en iptidai malû-

mat kısmen bundan ibarettir. Memaliki mütemeddine sekenesinin kısmı âzamı bundan kendilerini sıyanet vesaitine vakıftırlar. Bu hususta daha vası vukuf ve malûmata muhtaç olanlar ise ya bir tabip ve yahutta bir emrazı zühreviye istişare merkezine müracaat mecburiyetindedirler. Bununla beraber diğer hiç bir hastalığın bais olmadığı maddi ve manevi eza ve cefadan içti- nap edebilmenin yegâne çaresi tamamile iffetten ibaret olduğu da kimsenin meçhûlü değildir.

Bir takım cühelâ tarafından işaa ve tasdik olunmasına rağmen bu bap- taki imsakin hiç bir vakit sıhhate ziyamı yoktur.

Salibiahmer cemiyetleri itthadı kitabeti umumiyesi neşriyyatından nakl eden

DR. ALİ OSMAN

Hilâliahmer Haberleri

Geçen nüshamızda türkiye hilâliahmer cemiyeti merkezi umumisi tarafından 1929 meclisi umumisine takdim edilen 1928 senesi icraatına ait raporun bazı aksamını aynen neşr edeceğimizi arz etmişdik.

İşte bu nüshamızdan itibaren neşre başlıyoruz

1929 Senesi

Hilâliahmer Meclisi Umumisi Riyaseti Celilesine

Bu raporumuzla Hilâliahmer Cemiyetinin 1928 senesi idarî ve malî muamelât ve icraatını huzuru âlinize arz ederken her şeyden evvel Cemiyetimizin Türkiye B. M. M. si huzurunda ve dolayisile bütün Millet müvacehesinde ihraz eylediği parlak bir muvaffakiyetten Heyeti Celilenizi malûmattar etmeği vecibe addederiz:

Raporumuzun kısmı mahsusunda mufassalan mütalaa buyurulacağı üzere geçen sene zarfında bir İzmir zelzelesi, diğeri memleketimizin bazı aksamında hâdis olup çetin bir şekilde devam eden kuraklık gibi iki büyük âfet vukua geldi. Gerek zelzele gerek kuraklık muntikalarında üzerimize terettüp eden imdat ve muavenet vazâifini ifade göstermek istediğimiz gayret ve

mesai, Büyük Hamimiz aziz Reiscumhurumuz GAZİ MUSTAFA KEMÂL Hazretleriyle kıymettar Başvekilimiz İsmet Paşa Hazretleri tarafından T. B. M. M. si huzurunda yüksek takdirlerle zikredilmiş ve şu mazhariyet hiç şüphesiz ki şimdiye kadar yapılan işlerimiz etrafında bir lâleî şeref teşkil eylemiştir.

1 Teşrinisânî 1928 tarihinde üçüncü B. M. M. nin ikinci içtima devresi açıldı. Bu münasibetle Meclisi Âli huzurunda nutuklarını irat buyuran Reiscumhur Hz. kuraklık muntikalarındaki ıztırabın tahfifi için ittihaz olunan tedabirden bahs ettikleri sırada Cemiyetimizin de mezkûr muntikalarındaki mesaisine nakli kelâm eylemişler ve bu mesaiyi:

« Hilâliahmerin gerek zelzele ve ge-
 « rek kuraklık sıhalarında yardıma
 « koşmak sure'ikle gösterdiği gayret
 « ve iktidarı huzurunuzda bütün
 « mille'e karşı teşekkürlü yadederim.
 « Geçen sene zarfında bir misli art-
 « mış olan Hilâliahmer azası vatan-
 « daşların âfet ve ihtiyaç günleri
 « için nasıl hayırlı bir şefkat hazi-
 « nesi hazırladıklarını bir kerre da-
 « ha ispat etti.

Surefinde tasvir buyurmuşlardır. Büyük Gazi tarafından Hilâliahmere tevcih olunan bu kıymettar takdir ve iltifatlar mesaii naçizanemizin en yüksek manevî mükâfatı telekki edil-
 « diğine şüphe olunamaz. Reiscumhur
 « Hz. nin arz eylediğimiz hitabelerine
 « mazhariyetle Cemiyetimiz, hakikaten
 « Hilâliahmer tarihine altın harflerle
 « ilâve edecek en büyük bahtiyarlıklar-
 « dan birine daha nâil olmuştur.

Reiscumhur Hz. nin nutukla mı mütaakip bir kaç gün sonra hükümetin porogramına ait olarak iradî nutk eyleyen Başvekil Paşa Hz. de kuraklık mntıkalarında Hilâliahmerin mesaisinden Meclisi Âliye karşı malûmat vererek:

« Hukûmetin esas tedbirleri meya-
 « nında hayır müesseselerimizden Hi-
 « lâliahmerin de muavenetinden ifti-
 « harla bahsedeyim: Hilâliahmer iç-
 « timai hayatımızın umumî zaruret-
 « lerini tehvin için (500,000) Leş yüz
 « bin lira tahsis etti. Bundan altmış
 « beş bin lirası Birinci Umumî Mü-

« fetiş emrine, yirmi bini Malatya
 « ve havalisine gönderildi. Mâtebakı-
 « si Konya, Aksaray, Yozgat, Kırse-
 « hir, Afyonkarahisar, Çankırı vilâ-
 « yellerine gönderilmiştir.»

Buyurmuşlardır. Cümhuriyet Hu-
 « kûmetinin kıymettar Baş vekili ve
 « Cemiyetimizin Reisi Fahrîsi İsmet
 « Paşa Hz. nin de Hilâliahmere karşı
 « gösterdikleri alâkai mahsusayı Cemi-
 « yetimizin terekki ve inkişafı namına
 « çok kuvvetli bir beşaret addederiz.

Merkezi Umumimiz, Reiscumhur ve Başvekil Paşa hazratı tarafından Hilâliahmer hakkında iozâl buyurulan bu güzide teveccüh ve iltifatları kema-
 « li minnet ve şükranla karşılamış ve
 « Merkezi Umumi Reisi Sıhhat ve İcti-
 « mai Muavenet Vekili Doktor Refik
 « Beyefendi Cemiyetimizin şükran ve
 « tazimlerini Reiscumhur ve Başvekil
 « Paşa Hazratına arzylemiştir.

1928 senesi sonlarına doğru vakı olan şu mesut tazahûratı arzdan sonra maruzatımıza bu tezahûrâta vesile teşkil eden imdat ve muavenet işlerimizden iptidar ederiz:

İZMİR ZELZELESİ

1928 senesi martın otuzuncu akşamı gece yarısından sonra başlayarak muhtelif fasıllarla bir müddet daha devam eden şiddetli hareketi arzın nefsi İzmirde ve civar köylerde yaptığı tahribat ile Torbalı kasabasını baştan başa harap eylediği herkesin ma-

lûmudur. Merkezi Umumi bu müesset hadiseye İzmir valiliğinden ve İzmir Hilâliahmer merkezinden 31 mart 1928 tarihile çekilen suretleri aşağıda yazılı telgrafnamelerden muttali olmuştur:

Hilâliahmer Merkezi Umumisine

Makina başında:

İzmir: 31 Mart 1928

Bu sabah saat iki buçukta başlayarak tekerrür eden hareketi arzdan nefsi İzmirde yirmi kadar hane yıkılmış bir çok binaların bazı fabrikalarının bacaları hasara uğramıştır.

Hükümet önündeki saat kulisinin tepesi çökmüştür. On altısı vefat onu ağır mecruh olmak üzere elli yaralı vardır. Cumartesi günleri İzmirde sabah gazeteleri intişar etmediği cihetle efkârı umumiye için neşredilen beyannameyi aynen takdim ediyorum.

2 — Dahiliye vekâletine Sıhhiye ve Muaveneti İctimaiye vekâletine, Ankarada Hilâliahmer Merkezi Umumisine arz edilmiştir.

İzmir Valisi
KÂZIM

« Suret »

Belediyede Halk Fırkası, Belediye, Hilâliahmer, Ticaret Odası, Jandarma mümessilleri, Vali Kâzım Paşa Hazretlerinin riyasetinde aktı içtima ederek bervechi âti beyannamenin neşrine karar verilmiştir:

Cenabı Hak memleketimizi bilcümle afetlerden sıyanet buyursun. Bu gün sabahleyin saat iki buçukta başlayıp tekerrür eden hareketi arzdan gerek Merkez Vilâyetimiz ve gerek mülhakat hareketi arzın şiddetine rağmen lehülhamt fazla zayıtsız kurtulmuştur. Yanlış malûmatlarla teheyhûştan içti- nap için hakiki vaziyet bervechi zirdir:

1 — İzmir şehrinde zaten yangundan müteessir maili inhidam vaziyette bulunan yirmi kadar bina yıkılmıştır. Bir çok binalarda saçak sıva döküntüleri olduğu gibi bazı fabrika bacalarının yıkılması gibi hafif ârizalar da vardır. Bunlar meyânında Hükümet meydanındaki saat kulesinin de tepesi çökmüştür. Bazı minarelerin şerifeleri hasara uğramıştır.

2 — İnsan zayıyatı on altı vefat, onu ağır yaralı olmak üzere elliye balığ olmuştur. Hafif mecruhlar, pansemanları yapılarak serbest bırakılmış ağır mecruhlar hastanede tahtı tedavidedir. Vefatlar öğleye kadar hastanede teşhiz ve tekfin edildikten sonra defnolunacaklardır. Ağır yaralı ve vefatların esamisi ayrıca matbuatla neşrolunacaktır.

3 — Mülhakattan Cuma ovası, Seydiköy nahiyyelerinde ufak tefek hasâr mevcut olup nüfusça zayıyat yoktur. Yalnız Torbalı kazası fazla müteessir olarak iki yüz hane yıkılmış on kadar nüfus zayıyata uğramıştır. Kayas köyünde de mecruhlar vardır. Hilâliahmer tabibi mahalline gönderil-

diği gibi İzmir Hilâliahmerimiz mukatazı çadır ve sair malzemeyi memurlarıyla beraber ilk tirenle yetiştirmiştir. Makina başında Vilâyetimizin bütün mülhakatiyle yapılan muhabérede hiç birinde nüfus zayıfatı olmadığı anlaşılmıştır. Manisa, Aydın, Denizli, Muğla gibi civar Vilâyetlerde hiç bir hasâr yoktur.

4 — Yeni kazalardan içtinap için şehrimizde maili inhidam olan binalar kısım kısım yıktırılmağa başlanılmıştır. Binalardaki tehlike derecesi tesbit edilmek için bu günlük gerek iş yerleri ve gerek mekteplerin tatil edilmesi tensip edilmiştir.

5 — Vilâyet dahilinde resmî, hususî ve Hilâliahmer teşkilâtı sıhhiyeleri bilcümle müracaatlara âmadedir.

Ankara Hilâliahmer Merkezi

Umumisi Riyasetine

İzmir 31 / 3 / 928

Bu sabah vukua gelen şiddetli hareketi arzdan Torbalı kazasında iki yüz kadar hanenin yıkıldığı haber alındığından iki yüz çadırla mekûlât ve levazımı sıhhiye ve iksaiye gönderilmiştir. Peyderpey alınacak malûmat arz olunacaktır.

İzmir Hilâliahmer Merkezi Reisi
HÜSNÜ

Ankara Hilâliahmer Merkezi

Umumisi Riyasetine

İzmir 31 / 3 / 928

Görülen lüzum üzerine Torbalıya yüz çadır daha sevk edilmiştir. Mevcu-

dumuz kifayet etmeyeceğinden ihtiyacı olan dört yüz çadırın musaraaten irsaline müsaade buyurulması.

İzmir Hilâliahmer merkezi Reisi

HÜSNÜ

Yukarıdaki telgrafnamelerin suretlerinden müsteban olacağı üzere İzmir Merkezimizde mevcut üçyüz çadır hareketi arz akibinde felâketzedegâna yetiştirildiği gibi talep veçhile Eskişehir merkez anbarımızdan da derhâl 400 çadır daha sevk olunmuştur.

Aynı zamanda Merkezi Umumimiz İzmir Hilâliahmer Merkezine 1 Nisan 1928 tarihile keşide eylediği telgrafname ile hareketzedelerin çadırdan başka mevada ihtiyaçları olup olmadığını ve İzmir Merkezince tetbir ittihaz edilip edilmediğini şormuş ve 3 Nisan 1928 tarihiyle aldığı cevabî telgrafnamede icabeden tedabir ve yardımların yapılmakta ve yeniden çadıra ihtiyaç bulunduğunu öğrenerek Eskişehir Anbarından 200 çadır daha gönderilmiştir.

Merkezi Umumi hareketiarz hadisesini bu veçhile çok yakından takibe başhıyarak zelzele musaplarının ıztıraplarını tahfif, ihtiyaçlarını téhvin için icap eden şekli muavenetin tesbitiyle faaliyete geçilmesi ve yardımların Merkezi Umumimiye niyabeten İzmir Merkezince ifası hususunda mezkûr merkeze 4 Nisan 1928 tarihli telgrafla tebligat ifa eylemiş ve para, eşya ve sair mâl-zemeden ne gibi mevada lüzum görü-

lürse gönderilmek üzere işarını ve yapılan yardımlardan malûmat verilmesini de bildirmiştir.

Marûl'arz tēbligatımız üzerine İzmir Merkezimizden hareketi arz tafsilâtıyla yapılan yardımlara mûteallik olarak Merkezi Umumiye sureti âtide münderiç telgrafname gelmiştir:

Ankara Hilâliahmer Merkezi

Umumisi Reisi

İzmir 5 Nisan 1928

C. Felâketzedelerin ihtiyacatının te'minine bütûn mevcudiyetimizle çalışmaktayız. Torbalı, Tepeköy ile bilumum köyler hâk ile yeksan olmuştur. Kabilî iskân hiç bir bina yoktur. Tepeköy köy dispanserimizde içine girilmiyecek derecede büyük hasara uğramıştır. İzmirde yüzlerce hane yıkılmış ve cûzî ve küllî hasar görmeyen hane kalmamıştır. Arasıra zelzele hissedilmekte olduğundan binlerce halk yağmura, çamura souğa rağmen geceleri açıkta kalmaktadır. Souğu, rutubetin te'sirile hastalık vukuundan da korkulmaktadır. Torbalıya şimdiye kadar 578 çadır sevk edebildik. Açıkta kalan oubinlerce halkı barındırabilmek için en mübrem ihtiyacımız çadırıdır. İskân şömendüfer kumpanyalarından seksen vagon tedarik ve Torbalı ve civarındaki istasyonlara sevk edilmiştir. İzmirde açıkta bulunan binlerce aileyi kurtarmak için tevzi édebildiğimiz 150 çadırın hiç bir tesiri olmamıştır. İzmir civarındaki köylerle Foçeye, mevcut olmadığından, pek az çadır gondere-

bildik. İaşe için müşkülât yoktur. Gerek teberru gerek mübayaa suretile temin olunan un, ekmek ve erzak bilâtaahhur sevk edilerek tevzi edilmektedir. Hareketi arzdan en fazla mütessir olarak mesken namına bir şey kalmamış olan Torbrlı havalisinde iskân, iaşe hususatını idare etmek üzere Merkezimizden Doktor Cevat Fuat B. riyaseti altında intihap olunan bir heyet mahalline izam kılınarak ifayı vazifeye başlamıştır. Şimdi telefon ve telgraflarla aldığımız malumatla, iskân için ehemmiyetle müstacelen çadır talebinden ibarettir. Köyler de civar ormanlarından istifade ederek çardaklar yapılmak üzere usta ve amellerle lüzum olan malzeme de gönderilmiştir. Merkezimiz, halkı ıztıraptan kurtarmak için her türlü tetbire tevessül etmektedir. Ancak çadır olmaması çok feci oluyor. İstanuul Merkezinde de aradık; 39 mevcutları varmış bugün geldi. Derhal Torbalıya sevk eyledik. Eskişehirden gönderilen 400 çadırın 300 ü dün gelmiş ve tevzi edilmiştir. Bu akşam gelecek 100 çadırın da kısmı azamı gene Torbalıya sevk edilecektir. Merkezimizin başlıca ihtiyacı çadırıdır. Şimdiye kadar gönderilen ve gönderilmesi mukarrer olan çadırlardan mada imkân varsa hiç olmazsa daha 500 çadırın tedarik ve irsalini ehemmiyetle rica ederiz. İzmir piyasasında bulabildiğimiz 80 çadırı da mübayaa ettik. Vaziyet peyderpey arz olunacaktır.

İzmir merkezi Reisi

HÜSNÜ

Bu telgrafname üzerine yeniden Eskişehir Merkez Anbarımızca ihzar ettirilebilen 300 çadırı daha hareketi arz mntikasına sevk ettik.

Hareketi arzın vukuile beraber İzmir Merkezinin tedarik edebildiği çadırlardan başka Eskişehir Anbarımızdan gönderilen 900. İstanbul gönderilen 39 ve Karacauluktan sevkolunan 52 bunların mecmuu olarak 1609 çadırın bir kaç gün zarfında hareketzedelerin ibatesine tahsisi temin olunabilmıştır ki şu suretle onbinlerce vatandaşın o sırada devam eden şiddetli yağmurlardan muhafaza ve siyanetle yağmur ve soukların tevlit edebileceği muhtemel ve umumi hastahkların önüne geçilmesine muvaffak olunmuştur.

Hareketzedeler ihtiyacatını tahsis kılınan ceman 1079 çadır Merkezi Umumi tarafından muhtelif zamanlarda ve muhtelif fiyatlarda satın alınarak depolarımıza ithar olunmuştur. Bu mukdar çadırın vasatı bir hesapla Cemiyete malolduğu fiyat 80.000 lirayı tecavüz etmektedir.

Demek oluyor ki Merkezi Umumi-miz şu azim felâket akabinde 80.000 liralık çadır mälzemesile zelzele afetzedelerinin imdadına yetişe bilmıştır ki o anda yüzbinlerce de lira sarfedilmiş olsa yine önüne geçilemeyecek olan çok şiddeili ve en mübren ihtiyaca çaresaz olunmuştur.

Tirabzon Hilâliahmer Merkezinin bayramda rozet tevzi intibaatından

Zelzele sahasında ifa olunan ilk imdat ve muavenetlerimizin safahatını huzuru alinize arz ederken muhterem Hukûmetimizin de gösterdiği şefkatli alâkadan şükranla bahsetmek isteriz.

Hareketi arzın vukuundan sonra felâketzedelere yardım için taraf taraf teberrûlarda bulunmaga başladığı gazetelerde görülmüş ve ötedenberi muhterem halkımızın samimiyetle öğrendiği veçhile bu teberrûattan bir kısmı da Hilâlahmer Merkez ve şubelerine tevdi edilmekte bulunmuştu. Ancak teberrûattan bir kısmı doğrudan doğruya İzmir'e gönderiliyor ve bir kısmı da muhtelif milli müessesata tevdi olunuyordu. Hâlbuki hareketiarzın vukuile beraber derhâl faaliyete geçerek 80.000 liralık çadırını felâketzedelere yetiştiren Hilâliahmer Cemiyeti esasen bilfiil yardıma başlamış ve onların gerek iâşe ve ibate gerek ilbas ve sıhhat hususlarındaki ihtiyacatını tatmine devam etmekte bulunmuş olduğundan Cemiyetin bu çok müsmir ve faydalı muavenetlerinin tevalisini temine ve muavenet işini bir elden idaresine ve binnetice bilumum ianatın kâmilan Hilâliahmer Cemiyetine tevdi-ine Heyeti Vekilei Celilece karar verilmiş ve matbuat ile neşrolunan beyanname de bu husus halka ilân olunduğu gibi Dahiliye Vekâleti Celilesinden de vilâyetlere aynı mealde bir tahriratı Umumiye ile tebliğat ifa edilmiştir. Diğer cihetten Merkez Umumimiz dahi Vilâyet Hilâlahmer Merkezlerine ve o vasita ile bilumum Hilâliahmer-Şubelerine çektiği 4 Nisan 1928 tarihli telğrafnamede zelzele musaplarına Merkezi umumice yardıma başlanmış olduğundan bu yardımların tevalisi için derç olunacak ianatın Merkezi Umumiye gönderilmesi tebliğ edilmiştir.

Filhakika gerek hükûmeti Cumhuriyenin neşrettiği beyanname gerek Dahiliye Vekâleti Celilesi ve gerek tarafımızdan yapılan tamimlerden sonra bilcümle ianat Merkezi Umumiye gönderilmeğe başlanmıştır.

Merkezi Umuminizin, her şeyden evvel en son çadırın gönderilmesi suretile depolarımızda hasıl olan boşluğu doldurmak ve binnetice bir harp ve her hangi umumi bir afet vukuunda Cemiyetimizden matlup ve muntazar hidematı imdadiyenin ifasına yine amade bulunabilmek için yeniden istihzararatını ikmâl eylemesine şiddetle ihtiyac vardı.

Bu maksatla hareketzedelere verilen çadırların uzun müddet istimâlin-den hasıl olacak tahribat derecesile bir kısmının da iade olunmamaları ihtimalini teemmül ederek ittihaz ettiğimiz bir kararla vaki olacak teberrûattan bir kısmı ile 1800 mahruti çadır mubayaa eyledik. Halihazır piyasasında tesadüfî müşkül çok ucuz bir fiyat ile beheri elli lira mukabilinde olarak aldığımız bu miktar çadır için müteahhidi-ne 60.000 lira tediye edildi.

Gerek Merkez ve Şubelerimizin kıymettar faaliyetleri gerek muhterem halkımız ile kardeş Salibiahmer Cemiyetlerinin vaki olan teberrûatı neicesinde Merkezi Umumiye 251.181 ve İzmir Hilâliahmer Merkezine 96.003.34 ki ceman 347.515 lira iane dercine muvaffakiyet hasıl olmuştur.

Kardeş Salibiahmer Cemiyetlerinin teberrûatı dolayısıyla Cenevre Beynel-milel Salibiahmer Merkezile Paris Salibiahmerler Birliği Heyetinin hareketi arz hadisesi hakkında Cemiyetimize karşı gösterdikleri samimi alâka-

yı Heyeti Muhteremelerinin pişi ittılama arz eylemeği vecibe addederiz.

Malûmu âlileri olduğu üzere İzmir çivarında vukua gelen hareketi arzdan sonra aynı âfet Yunanistanda ve Bulgaristanda da vukua gelmiş idi. Her üç memleketin duçar olduğu bu müessey hadise karşısında Cinevre Beynelmîl Salibiahmer komitasile Paris Salibiahmerler Birliği Heyeti bilcümle dünya Salibiahmerlerine hitaben neşreyledikleri müşterek bir beyanname ile millî Salibiahmer Cemiyetlerinin Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan hareketzedelerine muavenete davet eylemişlerdir.

Cemahiri Müttehîdei Amerika Salibiahmeri de bu hususta daha yakından bir alâka göstererek hareketi arzı müteakip Amerika Sefareti vasıtasile Cemiyetimize 5.000 dolâr miktârında teberrûatta bulunmuştur.

Cinevre Beynelmîl Salibiahmer Merkezi ile Paris Salibiahmerler Birliği Heyeti tarafından bütün dünya Salibiahmerlerine karşı müştereken neşrolunan beyanname üzerine isimlerini aşağıda yazdığımız Millî Salibiahmerlerden h'zalarında gösterilen miktâr ianat Merkezi Umumimize vurut etmiştir.

HİLÂLİAHMERİN ACİL YARDIMI

Açlık dolayisile hanelerini terk ile Aksaraya iltica eden muhtacin

		Lıra	Kr.
Amerika Salibiahmerinden	(5.000 dolar)	9.901	
İsveç » »	(110 ingiliz L.)	1.045	
Mısır Hilâlihmerinden	(110 ingiliz L.)	950	
İspanyol Salibiahmerinden	(5.000 Fr. Fr.)	381	97
Fransa » »	(10.000 » »)	762	19
Polonya » »	(10 Zloti)	217	39
Fenlandiya » »	(510,55 İsveçre Fr.)	190	87
Danimarka » »	(1.000 » »)	327	43
Küba » »	(5.000 Fr. Fr.)	383	43
Hollânda » »	(1.366 Florin)	1.077	46
Brezilya » »	(1660 Fr. Fr.)	128	15
Estonya » »	(330 Frank)	25	25
Letonya » »	(1.226 » »)	93	80
Yuğoslavya » »	(Türk lirası)	342	46
Siyam » »	(61 İngiliz L.)	579	50
Danzig » »	(453 Frank)	37	47
İran Hilâlihmerinden	(1.550 İsveçre Fr.)	578	89
Belçika Salibiahmerinden	(1.208 Frank)	91	17
Salvator » »	(333 Frank)	25	91
Almanya » »	(4.210 Mark)	1.925	17
Almanya » »	(Türk lirası)	4.666	24
		<u>23.775</u>	<u>75</u>

Bu Salibiahmer Cemiyetlerinin gayei teessüsleri itibarile insani vazaifi ifâda Cemiyetimize karşı gösterdikleri alâkadan ve Cinevre Beynelmilel Salibiahmer Merkezi ile Paris Salibiahmer Birliğinin kıymetdar delâletlerinden dolayı teşekkûratımızı burada da izhar ederiz.

Merkezi Umumimiz dahi İzmir hareketi arzına nispetle daha çok tahri-

bata ve zarara maruz kalan Bulgaristan hareketzedegânının tehvini ihtiyaçları için Bulgar Salibiahmerine 150.000 leva mıkdarında muavenete karar vermiş ve meblâğı mezkûrun gönderilmesi üzerine Bulgar Salipahmerile Bulgaristan Hariciye Nazaretinin sureti mütercemelerininii aşağıya yazdığımız teşekkûrnâmeler gelmiştir.

ÜMURU HARİCİYE VE MEZAHİP NEZARETİ

No. 43303

Sofya : 8 Mayıs 1928

*Sofyada Türkiye Elçisi**Husrev Beyefendiye*

Efendim.

Cenubi Bulgaristanda vukua gelen felâket dolayısıyla Hilâlahmerin hissiyatını ve felâket zedeler için asil Müessesenizin lutf eylediği 150.000 levallik çeki havi 1 Mayıs 1928 tarihli mektubunuzu aldım.

Takdir ediyorum ki Hilâliahmer büyük bir âlicenaplık ve bu ianeyi vermekle bir fedakârlık göstermiştir.

Zira şu anda İzmir havalisindeki felâket dolayısıyla mevcudu nakdisi heman heman bitmiş olmak lâzım gelir. Bu alicenaplıktan fevkalâde mutahassıs olarak şahsım ve Bulgar milleti namına en samimî teşekkür ve minnettarlıklarımızı Hilâliahmere iblâğ buyurmanızı istirham eylerim.

Mevzu bahs çeki Bulgar Salibiahmerine isâl eyledim. İhtiramatı faikamın kabulünü rica ederim efendim.

İmza
BUROF

Telgraf :

Sofya : 21 Nisan 1928

*Ankarada Türkiye Hilâliahmer Reisi
Doktor Refik Bey*

İzhar ettiğiniz alâkadan fevkalâde mutahassıs olarak teşekküratımızı taktim ve muaveneti maalmemnuniye kabul edeceğimizi arz ederiz.

İmza
BULGAR SALİBİAHMERİ REİSİ
DANEF

Hareketi arzlar münasebetile Cemiyetimizle Salibiahmer Cemiyetleri arasında vaki olan tezahuratı samimaneyi şu suretle arzdan sonra toplanan ianat ile İzmir felâketzedelerine ne gibi muavenetlerin derpiş ve tatbik edildiğini hülâsa etmek isteriz ;

Tafsilâtını yukarıda arz eylediğimiz ilk imdat ve muavenet vazâifinin ifasından sonra hareketzedelerin vaziyet ve ihtiyaçlarının tetkikını ve badehu toplanan ianat ile en müfit surette yardım yapılması teemmül edildi.

Esasen yaz mevsiminin hululü ile hareketzedelerin vaziyeti endişe bahş olmaktan da kurtulmuştu.

Merkezi Umuminiz Heyeti İdaresi toplanan ianat miktarını ve bu miktardan yapılan sarfiyatı tetkik ve binnetice bu sarfiyatın tenzilinden sonra elde kalabilecek paranın miktarını tespit ettikten sonra Heyeti İdarece ittihaz olunan 23 Eylül 1928 tarihli karar üzerine hareketi arz sahasında vukua gelen tahribat miktarını ve yapılacak yardım şeklini mahallinde tetkik etmek üzere azadan Çorum Meb'usu Doktor Mustafa Beyefendiye İzmir ve Torbalıya izam eyledi.

Mumaileyhin İzmir ve Torbalıda yaptığı tetkikat neticesini mübeyyin olarak tanzim eylemiş olduğu rapor suretini berveçhi zir arz eyleriz.

(Arkasını gelecek sayıda okuyunuz.)

Hilâliahmer Merkez ve Şubeleri

HESAP HÜLÂSASI

Merkezin ismi	Tarih	Hasılatı	Merkeze gönderilen
		Kuruş	Kuruş
Alucre Şubesi	1/1/29 — 31/3/29	10 433	5 000
Kadirli «	1/1/29 — 31/3/29	4 535	5 000
Uzun köprü «	1/1/29 — 31/3/29	15 373	5 000
Seydiköy «	1/1/29 — 31/3/29	40 078	20 000
Bafra «	1/10/28 — 31/3/29	75 056	40 000
Elmalı «	1/1/29 — 31/3/29	7 485	
Ulukışla «	1/1/29 — 31/3/29	21 552	5 620
Bursa merkezi	1/7/29 — 31/3/29	210 959	4 025
Yeni han Şubesi	1/1/28 — 31/3/29	7 580	6 000
Sultanhisar «	1/1/29 — 31/3/29	10 392	5 594
Daday «	1/1/29 — 31/3/29	5 300	10 000
Edirne merkezi	1/1/29 — 31/3/29	97 436	
Salıhlı Şubesi	1/1/29 — 31/3/29	16 096	11 000
Nallıhan «	1/1/29 — 31/3/29	2 765	
Tırabzon merkezi	1/1/29 — 31/3/29	168 326	40 000
Çivril Şubesi	1/1/29 — 31/3/29	16 708	10 000
Eskişehir merkezi	1/1/29 — 31/3/29	111 682	57 100
Bor Şubesi	1/10/28 — 31/3/29	7 098	
Adapazarı «	1/1/29 — 31/3/29	105 907	
Manisa merkezi	1/1/29 — 31/3/29	45 907	

Salibiahmer Haberleri

Özbekistan Hilâliahmeri

Özbekistan bugün orta Asya cumhuriyetlerinden birini teşkil ediyor. Ehalisinin 100 de 60 ı özbektir. Sonra 100 de 9 nispetiyle tacikler gelir. Tacikler cümhuriyetin şark muntakasında ve toplu olarak bulunurlar. Şekli idare itibariyle Özbekistanda tabii bir nevi muhtar cümhuriyet vücuda getirmiştir. Diğer unsurlar 100 de 15 kadar bir nispet tutarlar ki 100 de 2 miktarı rus da buna dahildir.

Özbekistan eski rus idaresinde dünyanın en geri memleketlerinden biri idi. Bir takım derebeylerle hanların muzlim tahakkümü altında her türlü medeniyetten mahrum bir cihalet ocağı halinde yaşıyordu. Halbuki bu memleket, mevaddı iptidaiye noktai nazarından dünyanın en zengin yerlerinden biri olmağa namzettir.

Şu bir iki sözle anlatıldığı üzere kabile hayatiyle yaşayan bir memlekette içtimai teşkilât olamazdı. Yerli halka ait sıhhi bir müessise yoktu. Orta Asyada yegâne mevcut, tesisat Türkistan Valii Umumiliği dahilinde, o da hemen hem yalnız ismi bulunan çarlık salibiahmeri idi. Bu salibiahmerin faaliyeti, etrafındaki Avrupalı unsurlara yardım

etmeğe münhasır kahıyordu. Ne onun yerli ehali ile alâkası ne de yerli ehalinin ona iştiraki vardı. Hatta daha elimi, yerli halk Rus Salibiahmerini, Çarlığın mütehakkim ordusundan bir parça gibi görürdü. Hulasa Rus salibiahmeri Orta Asyada Faidesi meçhul ve belki de madum bir müessise idi.

İhtilâlden sonra Türkistan ve Buharada bir kaç yardım müessesesi vücade geldi. Ve milli hudutların ta'yininden sonra Özbekistan Hilâliahmeri müstakil bir varlık halinde tecelli etti. 1925 senesinde Özbekistan Cümhuriyetinin Hilâliahmeri kendi bayrağını dalgalandırıyor, teessüsü de Cümhuriyetin merkez icra komitesi tarafından tastik ediliyordu.

Özbekitau Hilâliahmerinin esası teşekkülü beynelmilel Salibiahmer ni-zamnamesi ahkâmına göredir. Harp zamanında ordunun sıhhi ihtiyaçlarına medar olmak, yarahlara bakmak, harp esirlerine yardım etmek ve bunlara mümasil hizmetlerde bulunmaktır.

Sulh zamanında Hilâliahmerin vazifesi, halkın sıhhi ihtiyaçlarını korumak, tabii afetlerden mütahassıl felâketleri tehvine çalışmak ve sairedir.

Cemiyetin idaresi, Panözbek heyeti tarafından intihap edilen icra komitesi marifetiyle olur. Mülhakattaki şubelerde intihap esasiyle idare olunmaktadır. 928 senesinde şubelerin adedi şehirlerde 247 ve köylerde 58 e balığ oluyordu.

Cumhuriyetin kanunu esasisi mucibince 18 yaşında olupta hukuku medeniyyesini iktisap etmiş bulunan her şahıs cins ve mezhep tefrik edilmeksizin cemiyete aza kayıt edilebilirler. Azalık ücreti o kadar azdır ki vesaiti maliyesi en mahtut olan vatandaşlar bile onu çok göremezler. Ücret: amele ve müstahdemin için senede (Türk parasıyla) 40 kuruş, köylüler için 25 ve talebeler için 8 kuruş kadar bir

şeydir. Bir fabrikada bir kulüpte, hatta bir evin içinde vücuda getirilen küçük bir aza hey'eti Hilâliahmerin iptidai hücrelerini teşkil eder.

Teşekkülünün ilk iki senesi zarfında; Özbekistan Hilâliahmeri 14000 aza kaydetmiştir, Bu yekûnun 6015 i yerli halktan ve 7963 ü diğer unsurlardandır.

Şark memleketlerinden bir çoğunda olduğu gibi Özbekistanda da kadın kapalı kalmıştır. Evet kadın kapalıdır; yabancı erkeğe yüzünü göstermemek için kalın bir bezle örtünür. Eski adetler onu kocasının, yahut babasının dört duvarı arasında esirane yaşamağa mahkûm etmiştir. İhtilâl devrine gelinceye kadar onun binlerce senelik

Hilâliahmerin Aksaray Merkez Kazası muhtacinine buğday tevzii

ejdadından hiç bir farkı yoktu. İhtilâl zihniyetinin kadına serbesti vermek hususundaki gayrelerine rağmen Özbekistan kadını bu gün de yüzünü açmamış bir haldedir. Eski an'anelerin tesirinden kurtulupta hür bir vatandaş sıfatı meydana çıkabilen kadın bir nevi medeniyet fedaisidir. Bu fedailik pek çok kadınların hayatına mâl olmuştur.

İşte bu noktai nazardan, Özbekistan kadınının Hilâliahmer faaliyetine iştiraki başlı başına bir tetkik mevzuudur. 1927 senesinde cemiyetin 1012 Avrupalı kadın azasına mukabil yalnız 106 yerli kadın azası vardı. Yani yerli kadın, ancak onda bir nispetinde tutabilmişti. Fakat bir sene zarfında yerli kadın azası 1072 ye çıktı; Avrupalı kadın azası ise ancak 2271 e balığ oldu. Görülüyor ki bir sene içinde yerli kadın azasının adedi on misline, Avrupalılarınki ise iki misline çıkmıştır.

Bu vakıa, Özbekistan kadınının hukuk medeniyesine tesahüp yolundaki terakkisini pek iyi gösterir; gerek memleketin ihtiyacatı, gerek Hilâliahmerin mevcudiyeti noktai nazârından çok mühimdir. Bilhassa çocuk dogum ve bakımı işlerinde kadının rolu düşünülürse ehemmiyetin derecesi anlaşılır.

1921 de Hilâliahmerin 7 tane çocuk evi vardı. Bundan mâda 2 de muayenehane teşkil edilmişti ki tedavi vazifesini görmekle beraber kadınlara analığı da öğretmektedir. Buharadaki

Yardım evi de ayda 2000 porsiyon sütü dağıtır.

Bu nevi müesseseleri halk ihtiyacına çok iyi tetabuk ettiği ve faydasının kalk kütlesi tarafından günden güne daha iyi taktir edildiği görülmektedir.

Taşkentteki çocuk (Azil - Koruma ocağı) hepsi yerli olmak üzere 60 çocuğa bakmaktadır. Bu müessisede vücutca inkişafı geri kalmış çocuklar sıhhi tekemmüllerini kazandıktan sonra akranlarının gördüğü tahsile de yetişirler.

Hilâliahmer, halk arasında sıhhi bilgileri çoğaltmak üzere, ilk yardım derslerine çok ehemmiyet verir. Bu uğurda müteaddit kurslar açılmış ve açılmakta bulunmuştur. Bu faaliyetin Özbekistan gibi bir memlekette ehemmiyeti vardır. Çünkü aynı zamanda halk için medeni malûmat mektebi açılıyor demektir. Gene bu kurslar sayesinde özbek, kendi içtimai şartlarıyla bir avrupalının yaşayışı arasındaki farkı öğreniyor medeni tekâmül gayesine doğru kısa bir yoldan yürümüş oluyor.

Bugün Özbekistanda 61 tane ilk sıhhi yardım kursu vardır ki bu kurslara 1178 talebe devam etmektedir. Kurslardan onbiri köylerde geri kalanı şehirlerdedir. Eylül başından itibaren köylerde 42 ve ecnebi halk için de 100 kurs açılacaktır. Yerlilere mahsus kurslarda tedrisatı kolay laştırarak üzere özbek halkının anlayacağı bir lisanla kitaplar neşredilecek ve tablolar yap-

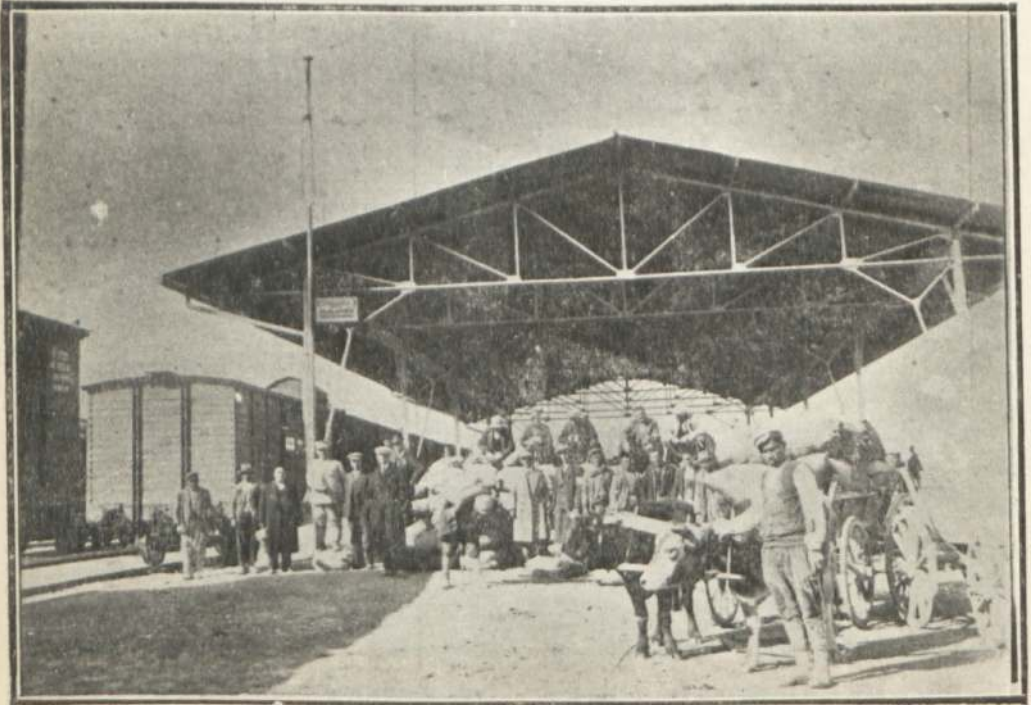
tırılacaktır. Bu zümreden olmak üzere özbek lisanında, ilk yardım tedbirlerinden bahis bir kitap yazılmış ve 10000 nüsha bastırılmıştır. İlk yardım kurslarını ikmâl eden talebe, sıhhi gurupları teşkil ederler. Vazifeleri sulh zamanında halkın sıhhatını korumak, kaza ve felâketlere karşı tedbir almak, harp zamanında sıhhi hizmetlerde bulunmaktır. Bu esas dahilinde kadınlara mahsus kurslar da açılmıştır.

Özbekistanın iklim şeraiti bir takım hususiyetler arzeder. Sıcak çok, su azdır. Kabili zer' erazinin yüzde ikisi suni surette sulanmaktadır. bu şeraitin fenalığına halkın cihaleti de

münzam olduğu cihetle memleket bir takım tropik hastalıkların tahribâtına maruzdur. Bundan başka verem ve firengi de vasi mikyasta tahribat yapar. Cumhuriyetin Sıhhi Komiserliği bir Çok tedbirlere müracaat etmek suretile hastalıkların hayli azalmasını temin eylemiştir.

Mesela : 1923 — 24 senelerinde orta asyayı kemiren malaryadan mahut vak'alar kalmıştır. Bununla beraber Sıhhiye idaresinin Mücadeleyi temamiyle yapmağa müsait vesaiti yoktur. Uzak yerlerde bir çok hastalıkların önüne geçilememiştir.

İşte bu itibar ile dir ki Hiliahme-

Ereyli İstasyonundan Aksaraya buğday nakli

rin önündeki faaliyet sahası pek geniştir. Tacikistanda bir trahom tedavi hanesi açılmış olduğu gibi Taşkend Semerkantda ve Buharada muhtelif hastalıklara ait tedavihaneleri vucude getirilmiştir. Gelecek sene zarfında gene Taşkent ve Semerkantte her türlü ihtisasın faaliyetine müsait iki tedavihane daha açılacaktır.

Hilâliahmerin yerli halk sıhhatine yaptığı başka bir yardım da banyolarla tephirhaneler açmış olmasıdır. Bu tedbirlere ihtiyaç gösteren cihet yerli halkın pek fena ve iptidai şerait altında yaşamasıdır.

Hilâliahmer Cemiyeti, geçen senenin mart ayı zarfında bir tayyare parası toplamak ve ve aza kaydetmek için eylenceler tertip etmişti. Bu münasebetle konfranslar, sinema temsilleri ve sair şeyler yapıldı. Aynizemanda ilk Özbekistan sıhhiye tayyaresinin tedarikine karşılık olmak üzere ianeler toplandı.

Özbekistan, yol ve nakliye vasıtaları yüzünden çok fakirdir. Binaenaleyh sıhhi hizmetlerde tayyarenin rolü büyük olacak ve gerek acele müdavata icab ettiren hastaların nakli ve gerek imdat vesaitinin lâzım gelen yere taşınması bu sayede imkân dahiline girecektir.

Hilâliahmer Merkezi Umumisi, halkı ictimai meseleler etrafında tenvir etmek üzere bir mecmua neşretmektedir. Mecmua 3000 nüsha olarak basılır. Merkezi Umumi aynizemanda sıhhat

propagandasına ait muhtelif kit p ve risaleleri bedava dağıtır.

Cemiyete en büyük yardım mesleki teşkilâtlar tarafından yapılmaktadır. Bunların en mühimini doktorlar la hidematı sıhhiye müntesiplerinin cemiyeti teşkil eder. Bu teşkilâtın 5000 azası vardır ki ekserisi Hilâliahmerin de azasıdır.

1927 de Hilâliahmer Cemiyeti mühim bir imtihan geçirmiştir. Özbekistanın en ziyade nüfus kesafetini haiz şehirlerinden biri olan (Namangan) müthiş bir zelzele görmüştü. Bu felâket bir çok kimselerin ölümüne sebep olduğu gibi bir çok da maddi ziyana mal oldu. İmdada gelen Sovyet ve ecnebi Salibiahmerleri arasında Özbekistan Hilâliahmeride varlığını bihakkın gösterdi.

Özbekistan Hilâliahmeri üç senelikten az bir ömre malik olduğu halde teşkilât devresinden tamamen çıkmıştır. Bütün Cümhuriyeti temsil eden bir Meclisi müessesası vardır. Bu meclis Cümhuriyetin bütün menatını temsil eden 81 mürâhhasla 1927 kânunu evvelinin son günlerinde toplanmıştı. Murahhasların % 50'sini yerliler teşkil ediyordu. Meclis, 19 azadan mürekkep bir merkez komitesiyle 5 azadan mürekkep bir kontrol komisyonu intihap etti. Merkez komitesi reisliğine de Cümhuriyetin Merkez İcra Komitesi reisi (Akhun Babajev) tayin edildi.

Hali hazırda Cemiyetin vaziyeti maliyesi eyice teessüs etmiş sayılır. 1927 — 28 senesinde irat bütçesi şöyle idi: (bir ruble takriben bir türk lirası)

1 — Tiyatro biletlerinden alınan hisse	100,000 Rbs	54,9 %
2 — Şömendöfer « « « «	25,000 Rbs	19,2 «
3 — Nakliyyattan « « « «	4,000 Rbs	2,4 «
4 — Hava münakalatından « «	19,000 Rbs	8,7 «
5 — Muhtelif	7,000 Rbs	3,8 «
6 — Sıhhi müessisat varidatı	20,000 Rbs	11,0 «
Yekûn		<u>182,000 Rbs</u>

Halkın Cemiyete karşı alâkası mütemadiyen arttığı için varidat da artmaktadır. 1926 senesinden itibaren varidatlar arasında yapılacak mukayese bu hususta sarıh bir fikir verir. 1927 — 28 senesi için tanzim edilen masraf bütçesi şöyle idi:

1 — Merkez ve mulhakat şubeleri masarifi	60,327 Rbs
2 — Sıhhi müessisat mesarifi	84,403 Rbs
3 — İhtiyat akçesi	34,400 Rss
4 — Mahalli müessiselere terk edilen	<u>2,868 Rbs</u>
Yekûn	<u>182,000 Rbs</u>

Leton Salibiahmerinin On Senelik Faaliyeti 1918 - 1928

Letonya hükûmeti gibi Leton Saliblahmeri de mevcudiyetini Harbî Umumiye medyuudur. Letonyanın istiklâlî 18 teşrinisani 1918 de Riganın milli tiyatrosunda ilân edilmişti; bundan iki gün sonra da hususî bir binada elli iki kişi esmer bir kâğıdın üzerine kımızı kalemle bir salıp çizerken Leton Salibiahmerinin esasını kurdular. Azayı müessese ise başta cerrah Dr. Janis Jankovski olmak üzere etibba, avukat ve mûmtaz mevkiler işgal eden zevattan mütessekkil idi. Muma ileyh Leton avcı taburları hastanesinin ser tabibi olmak sıfatıyla kendi müessesesine bir hastabakıcı kadrosıyla fedakâr sıhiye efradı yetiştirmisti. Cemiyetin mevcudiyeti 29 Kânunuevvel 1918 de tasdike iktiran ederek mevcut milliyetleri temsil eden yirmi beş kişiden ibaret bir idarei umumiye teessüs etti.

Harp esnasındaki faaliyeti:

Leton Salibiahmeri ilk ihtimamını Almanya üsera kamplarından gelen bimecâl ve pejmürde üseraya karşı göstermiştir. Cemiyetin menbaı varidatı

ise azanın verdikleri ilk taahhüt hisseleriyle bazı hedaya teşkil etmekte idi.

Evveleminde 1919 baharında 70 yataklı bir salibiahmer hastanesi kûşat edildi; ve aynı zamanda üç şube daha teşekkül ederek bunlardan ikisi şimâl ordusu mecruhunun biride emrazı sariye musabinini kabule tahsis edildiler.

1919 Temmuzunda hükûmeti muvakkatenin Rigaya avdetinden sonra idarei umumiye vasi' teşebbüsata girişti. Rigadaki hastaneden mâdâ bir sıhiye deposu ve bir diğer mahalde de malûllerle hâli nekahette bulunan harp mecruhları için bir sanatoryum tesis ve Danimarka - Rus hastanesinin idaresini deruhte ve diğer bir takım şubeler daha kûşat etti.

Bermon (Bermöndt) taarruzu esnasında Leton Salibiahmerine merbut vasi' bir iane komitası teşekkül etti. Bu komita Cemiyete bir çok menabii varidat te'min etti. Ve bu sayede mecruhin ve askerlerin ihtiyacatı için para, elbise ve yiyecek toplandı. Cemiyet hastane ve sanatoryum gibi müessesat-

tan başka Riga cephesi için üç adet seyyar hastane teşkil etti. Ve bundan mada yaralılarla hasta askerleri nakl için bir sıhhiye nakliye kolu da vücuda getirdi ki bunun vesaiti nakliyesi Amerikalılardan te'min edilmişti.

1919 dan itibaren « Silâh Arkadaşları Mezarlar Komitesi », Bermon ordusunun icra ettiği zulmu vahşeti tetkik komisyonu gibi Salibiahmere merbut bir takım hususî komitalar ve komisyonlar teşekkül etti. Ve Leton vatandaşlığını arzu ve ihtiyar edenlerle bizzat Letonların şeraiti hayatiyelerini tetkik için Rusyaya hususî bir hey'eti murahhasa gönderildi.

1920 de her ne kadar henüz müsa-leha akt olunmamış ise de harp faaliyeti bir hayli tenakus etmiş idi. Ve Leton Salibiahmerinin şubeleri murahhaslarından müteşekkil bir konfrans Cemiyetin harbe mahsus faaliyetinden yavaş yavaş sulha âit hidemata geçilmesini kararlaştırdı. Maamafî aynı zamanda hini hacette derhâl seferber hale gelmek için bütün te'sisatın muhafazasına karar verildi.

Sulh halinde ise harpta dücarı hasar olanlarla hastalıklı ve muhtaç çocukların tedavisi ve malûllere sun'î aza te'miniyle meşgul olmak lâzımdı.

1920 iptidasına doğru Cemiyetin 18 şubesi mevcut olup bunlardan dokuzunu hastanesi ve dördünün seyyar hastanesiyle bir de tathir müessesesi vardı. 1920 de Cemiyetin elinde

2.000 harp malûlû bulunduğundan bunlar için bir ortopedi imalâthanesi teşkiline mecbur oldu. Ve 1921 de Rigada Cemiyete ait bir malzemei sıhhiye déposu ihdas ve buraya İngiliz Salibiahmeri tarafından malzemei timariye ve edviye ile elbiseden mürekkep 480 sandık eşya ihda olundu. İsveç muavenet hey'eti tarafından da 100 sandık teksif olunmuş süt, 40 fıçı morina balık yağı ve 200 sandık Norveç yağı hibe edildi. Amerikan Salibiahmeri de hareketleri esnasında pek mebzûl ve mütenevvi mâlzeme ve mualece terk ederek gittiler.

Sulh haline geçerken Cemiyetin varidatını mukannen bir hale koymak icap ediyordu. Hükûmet bu hususta salibiahmer için şömendöfer biletlerine ikişer santim zammına müsaade etmekle beraber oyun kâğıtlarının imâl ve satış imtiyazını da bahş etti.

Hastaneler :

Leton Salibiahmeri bir harp hudusunda kolayca harp hastaneleri haline konabilmek üzere daha ziyade cerrahî hastaneleri te'sisine gayret etti. Ve Cemiyet kendi vazifei asliyesinden başka hastaneler idaresi hususunda kısmen hükûmetin ve Belediyenin ve zafîni de ifa etti. Bundan dolayı bazı vilâyet merkezlerinde dahiliye ve vilâdiye hastaneleri de ihdasına mecburiyet hasıl oldu. Bu suretle Cemiyet on dört vilâyet merkezinde hastane bulundurmak zaruretinde kaldı. Bun-

lardan bazıları beş on yataklı idise de Rıgadaki hastane 180, Jelgavadagi 120 ve Dogavpildeki 100 yataklı idiler.

Bilahara bunlardan bazıları lağv olundu isede Cemiyetin onuncu senesi faaliyetine doğru mecmuu 500 yatağa reside olmak üzere sekiz hastanesi hali faaliyette bulunuyordu. Bunlardan başka bazı belediye hastanelerinin idaresine de iştirak ediyordu. Ve harp halinde bu yatakların adedi 1.000 yatağa iblâğ edecek ihtiyat eşya ve mâlzeme bulunduruyordu.

Leton Salibiahmer hastanelerinin bu on muhtelif senelerdeki faaliyeti berveçi âtidir :

Sene :	1919	1920	1921	1922	1923
Hasta :	3826	3808	2432	2802	3299
Sene :	1924	1925	1926	1927	
Hasta :	4939	5902	6166	6407.	

Hastaneler ilk evvelâ harptaki bükülüp katlanan karyolalar ve ehalinin verdiği çamaşırlar ve birde kısmen hâlkın verdiği ve kısmen de tekâlif suretiyle alınan eşya ile icrai faaliyete başladılar; fakat bilahara bunlar kendilerine mahsus eşya ve malzeme ile tebdil olundular. Riga, Jelgava, Dogavpil hastanelerinde müdavâtı tıbbiye kabineleriyle X şuaatı (Ültra viole) şuaatı cihazları gibi şeylerde vardı. Bu müessesatın istilzam ettiği masarifi azime ilk seneler Cemiyet tarafından tesviye olundu. Ancak bu son üç sene dir ki bunların getirdiği varidat mesa-

rafatını kapatabilmektedir.. Bununla beraber yeni bir takım te'sisat ve büyük büyük inşaat yapılmakta ve bunların masarifatı Merkezi Umumi tarafından tesviye kılınmaktadır Cemiyetin memurini sıhyiesine gelince; elyevm mecmuu 490 yatağa balığ olan 8 hastanede 25 tabip ve 37 hastabakıcı bulunmaktadır ki bunların içinde yevmiye bir kaç saat gelip ifayı vazife eden etibba dahil değildir.

Sanatoryumlar :

Leton Salibiahmerine ait beş adet sanatoryum bulunmaktadır ki bunlardan bir tanesi sırf vereme isti'dadı olanlara ikisi tederrünü reelilere diğer ikiside cerrahi tedaviyi istilzam eden veremlilere muhtastır.

Bunlardan « Sesis » teki sanatoryum 1919 dan beri faaliyettedir. 1915 te bu makamda kullanılan iki sayfiye tamamıyla Cemiyetin tahtı mülkiyetine geçmiş ve etrafında bir çok hektarlık çam ormanı satın alınarak park haline getirilmiştir. 1919 da Bermonun taarruzu esnasında Rıgada kalması tecviz edilmeyen ve geriye sevki lazımgelen nükaha burada barındırıldı. Mücadele nihayet bulduktan sonra bu sanatoryum malûllerle azalarından bir kısmını zayı edenlere tahsis kılındı ; ve bu hal 1925 senesine kadar devam ederek tarihi mezkurda yeniden sanatoryum halinde tanzim edilerek vereme istidadı olanlarla hali nekahette bulunanlara hasredildi. Bu

sanatoryumda 1919 dan 1928 Eylülü nihayetine kadar 120 askeri hasta 547 harp malulu 760 hususi hasta ki ceman 1427 şahis tedavi olundu.

1920 de Bikerniyeki de bir sanatoryum kûşat edilmmişti. Fakat mebaninin ademi müsaadesi ve esbabı saireden dolayı bu sanatoryumda bulunan hastalar « Kalnamuiza » da henüz açılmış olan diğer bir sanatoryuma nakl edildiler. Bu sanatoryum açık bulunduğu müddetçe 297 hasta tedavi etmiştir.

1920 de «Asari» de Rusyadan gelen mültecilerin hasta çocuklarıyla yetimleri kabul etmek üzere bir sanatoryum açıldı. Burada bir vakit sıska ve sıracalı çocuklar tedavi olunduktan sonra 1926 da cerrahî veremlilere tahsis kılındı. Bundan dolayı sanatoryum adeta tecdit olunurcasına tevsi edildi. Bu suretle bu sanatoryumda hali faaliyette bulunduğu 9 sene zarfında 1369 kişi tedavi olundu.

Elyevm bu sanatoryumda 67 yatak mevcut olup burada cerrahî müdahale ve tedaviyi müstelzim olan edrana muşap gerek çocuklar ve gerekse diğer hastalar pek güzel tedavi görmektedirler. Buradaki hüsnü muvaffakiyyetin kısmen dikkat ve ihtimamdan ve kısmende deniz havasından ileri geldiğine şüphe yoktur.

1921 de Leton Salibiahmeri bir sanatoryum te'sis etmek fikrile « Krimülda » malikânesini mebanî ve bir çok mezru erazile beraber ba senet isticar etti. Fakat bu malikânede mev-

cut şato harap esnasında kâmilten harap olmuştu. Binaen aleyh Salibiahmer buraya milyonlarca para sarf ederek tamiratı lâzime ve bir çok inşaat yapmak mecburiyetinde kaldı. Ve aynı zamanda çiftliği de ihya ederek bundan senede 5,000 lathık [*] hasılatı safiye temin etti.

Bu mühim tamirat yüzünden buradaki sanatoryum ancak 1922 ağustosunda açılabilirdi. Ve bir cereyanı daimî makinası alınarak buraya vaz ve bu suretle sanatoryum tenvirat ve Ültra viole şuaatı ve 1925 de tesis edilen rontken cihazları için lâzım gelen elektrik kuvvetini temin eyledi. 1927 de güneş banyosu için 50 : 60 yataklık bir dehliz inşa edildi. Ertesi sene bu binanın üzerine bir kat daha çıkılarak yatak adedi 130 a iblâğ edildi. Bu dehliz cemiyete takriben 80.000 İngiliz hirasına mâl oldu. Cemiyetin burada 1922 den 1927 ye kadar beş sene zarfında tedavi ettiği hastalar zirdeki cetvelde gösterilmiştir :

Kadın	Erkek	
19	21	Beş yaşından aşağı bir sinde bulunan çocuklar.
34	42	6 : 10 yaşları arasında bulunan çocuklar.
77	113	11 : 20 yaşları arasında bulunanlar.
45	43	21 : 30 yaşları arasında bululunanlar.
28	17	Daha yukarı sinlerde bulunanlar.
203	236	Yekûn.

[*] Leton parası.

Bunların hastalıklara göre sureti taksimi berveçhi atidir.

Hasta adedi	Hastalık esamisi
111	Amudu fıkari veremleri (Mal de pott)
96	Mafsalı harkafii fahzi veremleri.
97	Mafsalı rûkbe veremleri.
33	Ayak veremleri.
17	Bir kaç uzvunda birden verem mevcut olanlar.
67	Diğer mefasıl veremleri.
439	Yekûn.

Bunların sanatoryumda geçirdikleri müddeti tedaviye göre sureti taksimleri de berveçhi atidir :

Hasta adedi	Müddeti tedavi
147	Altı ay kadar yatanlar.
131	Altı aydan bir seneye kadar yatanlar.
47	Bir seneden bir buçuk seneye kadar yatanlar.
37	Bir buçuk seneden iki seneye kadar yatanlar.
10	Daha ziyade yatanlar.
359	Yekûn.

Bu hastaların ekserisi ücretle tedavi olunmuş olup bunlardan yalnız 170 adedi meccanidir. Mamafih Cemiyet bu tedaviden dolayı medyun kalanların bir kısmının bakıyyei ücretlerini affettiği gibi bunlardan mühtaç olanlara da müessesatta sarfettiklerinden hariç olarak 71,096 ingiliz lirası sarfetmiştir.

« Bat » sanatoryumu Leton Salibi-ahmerinin « Liyepaja » şubesi tarafından idare olunmaktadır. Mevkiin kışın ikamete namûsait olması hasebile bu sanatoryum yalnız yazları hali faaliyette bulunmaktadır. Bu kısa müddete rağmen burada bir hayli muvaffakiyet istihşâl kılınmıştır. Sanatoryumda altı senelik bir müddet zarfında 135 i meccanî olmak üzere 329 veremli tedavi olunmuştur. Bir sanatomu yaz mevsimindeki masrafa nisbeten ehven olmakla beraber şube idarei umumiyei merkeziyenin muaveneti naktiyesine arzı iftikâârdan hali kalmamıştır. Bu suretle 33,000 i nakd ve mütebakisi edviye ve malzeme olmak üzere altı sene zarfında merkezden bu şubeye 38,860 ingiliz liralık bir muavenette bulunmuştur.

« Jelgava » şubesi 1920 ve 1921 de « Lielvirkava » malikânesinde 196 çocuktan müteşekkil bir hasta kafilesi tedavi etti. Burası bilahare bir başkasına ihâle kılındığından ancak 1923 de Jelgava şubesi « Kalnamoiza » merkezini isticara muvaffak oldu. Burası bir harabeden ibaret olmakla beraber « Tervet » sahilinde pek güzel bir mevkie malik idi. İdarei Umumiye buradaki ebniyeyi kabili istimâl bir hâle koymak için büyük bir meblâğ sarf etti ve 1924 de 50 hasta kabul edilecek bir hale getirdi. İnşaat ilerledikçe daha fazla hasta kabul edilerek nihayet mevcut yatak adedi 110 a bağlı edildi. Bu sanatoryum « krimûnas » mevkifinden 12 kilometre mesafede

olup yanında bir de eczanesi vardır. Aynı zamanda bir haylı çiftlik hayvanatıyla beraber vâsi bir erazi de işletmektedir. Bu suretle sanatoryumun muhtaç olduğu süt ve sebze yi de buradan temin eylemektedir.

Burada 120 : 150 hasta istiafına kâfi bir bina ile bir de güneş banyosuna mahsus bir dehliz inşası mukarrerdir.

« Kalnomoiza » sanatoryumunda 1924 ten 1927 ye kadar dört sene zarfında 208 i meccanî olmak üzere 879 hasta tedavi edilmiştir. Nispeten rubu derecesinde olan ve Salibiahmer hesabına tedavi olunan bu hastegânın te-

davisi için Cemiyet 101,062 İngiliz lirası sarf etmiş ve hastaların sanatoryuma hastalığın izalesi gayrı kabil bir derecede ilerlemiş olarak muracaat etmelerine rağmen bu 879 hastadan ancak 49 u vefat eylemiştir. Esnayı tedavide Hastaların yüzde yetmişbeşinin sıkletleri tezayüt etmiştir ki miktarları berveçhi zirdir :

Hasta adedi	Tezayüt mikdarı				
391	1 : 5	kiloya	kadar	tezayüt	edenler
206	5 : 10	«	«	«	«
53	10 : 15	«	«	«	«
23	15 : 20	«	«	«	«
673	Yekûn				

Denizli Hilâliahmer şubesinde rozet tevzii
intibaatından

Buraya müracaat eden ehalinin sınıf itibariyle sureti taksimi ise berveği atidir :

Hasta adedi	Sınıfları
201	Memurin ve müstahdimin olanlar.
118	Talébeden «
97	Köylülerden «
244	Ameleden «
108	Sunufu saireden «
768	Yekûn

Bundan şu istintaç olunur ki verem en ziyade ameleye ve saniyen memurine savlet etmekte ve onları musap kilmaktadır,

Bu sanatoryumlarda bir hasta için yevmi olarak muhtelif senelerde edilen mesarifatin vasatısı her sanatoryum için ayrı ayrı olup mikdarları zirde gösterilmiştir :

İngiliz lirası olarak yevmi masraf	Sanatoryumların esamisi
3,68	Sesis
3,27	Asari
3,09	Krimulda
3,04	Bat
3,80	Bikernieki
5,25	Kalnamuiza

Leton Salibiahmeri sanatoryumlarından her birinde tedavi edilen hastanın mikdar ve adedi ise berveği atidir :

Hasta adedi	Sanatoryum ismi
1.247	Sesis'de
297	Bikernieki'de
1.262	Asari'de
726	Krimolda'da
329	Bat'ta
879	Kalnamoiza'da
4,740	Yekûn

Sıhhiye merkezleri :

Harpten sonra Leton mültecileri «Dogava» sahillerindeki harap ikametgâhlarına zaif ve hastalıklı bir hâlde avdet ettikleri bunların çocuklarına Amerika Salibiahmeri vazifei muaveneti ifaya başlamıştı. Ve sahil boyunca mutbaklar te'sis ederek buralardan onlara yemek tevzi etmekle beraber muhtaç olanları da ayrıca da elbise ve kundura dağıtıyordu. Bu mutbakların yanında da seyar hastaneler açılarak buradaki etibba ve hastabakıcılar vasıtasile çocukların sıhhatlarına dikkat ve ihtimam edildi. 1922 de Amerika Salibiahmerinin Letonlar nezdindeki faaliyetine hatime verildiği zaman Amerika heyeti edviye ve mâlzemei timariyesini Leton Salibiahmeri, Riga belediyesi ve bir de ordu sıhhiyesi arasında taksim ve aynı zamanda kendilerinin başladığı hizmete devam olunması arzusunu ihzar etti. Artık etfalın tegaddisine okadar ihtiyaç kalmadığından Leton Salibiahmeri mezkûr seyar hastanelerin işletilmesini deruhte etmeği faydalı bulduğundan bunları sıhhiye merkezi haline ifrağ ile memur ettiği hekimler ve hastabakıcılar ve ebeler vasıtasıyla buralarda hastaları tedavi ve vereme musteit olanları muayene ederek faaliyetini tevsi etti. Ebelerle hastabakıcılar usul dairesinde çocuklu âilelerin ikametgâhlarına azimetle onlara vasayayı sıhhiyede bulunuyorlardı.

1922 Haziranında Amerika Salibi-

ahmeri seyar hastaneleri Leton Salibiahmerine terki vazife ettiği esnada Cemiyet tarafından 14 sıhhiye merkezi kabul olunmuştı. Bundan mâda ledi Paje'nin iki seyar hastanesi de Cemiyete verildiğinden şimdiki halde memleketin muhtelif cihetlerinde Cemiyetin 42 sıhhiye merkezi mevcut bulunmaktadır.

Ekser yerlerde Leton Salibiahmeri bu sıhhiye merkezlerini mahalli belediyelerile müştereken idare etmektedir. Salibiahmer Cemiyeti bu merkezlerin hastabakıcı, ebe ve hekimlerinin ücretini tesviye ve mualecelerini temin ve tesisatı tabbiyelerini vücade getirmekte mahalli belediyeleri de ebniye ve eşya tedarik tenvir ve teshinini temin ve hizmetçi kadın ücretini tesviye etmektedir. Bazı kerre de bu vazaif mahalli cemiyeti hayriyeler ve bahusus nisvandan murekkep komitalar tarafından ifa olunmaktadır.

Sıhhiye merkezleri pek mühim bir vazife ifa etmişlerdir. Bahusus harbin hitamı akıbindeki senelerde taşralarda hekim bulunmadığından bunların faaliyeti pek mühim ve lüzümlü idi. 5 Haziran 1928 kanunu ile hekimler taşrahların muaveneti sıhhiyelerile mükellef kılındıktan sonra merakizi sıhhiye tabiatıyla ehalinin muhafazai sıhhati vazifei mü'tenasile meşgûl ve çocuklarla mektep talebelerinin ahvali sıhhiyesine daha ziyade mukayyet oldu. Bu 42 sıhhiye merkezinde 42 tabip, 31 ziyaretçi hastabakıcı ve 14 ebe mevcuttur. Sıhhiye merkezlerinin mesarifi

Cemiyete berveçhi ati mikdarda meblağa mâl olunmaktadır;

İngiliz lirası	Nevî masarîf
47.326,30	Mualecat esmanî
23.462,58	Eşya bedeli
367.055,17	Meaşat
5.380,00	İcar bedeli
1.859,55	Tab'iye ücreti
836,00	Teshin masrafı
10.601,15	Mesarifi mühtelife
2.635,16	Memur yetiştirilmesi
459.155,91	Yekûn masrafı

Leton Salibiahmesinin diğer müessesatı

Bunlardan mâda salibiahmere mensup bir ortopedi imalâthanesi, bir mâlzemei sıhhiye deposu, bir hastabakıcı mektebi, bir verem dispanseri, bir imdatı sıhhi nakliye kolu ve üç adet eczane mevcuttur.

Ortopedi imalâthanesi Rigada bulunmaktadır. İptida buraya bir ecnebi muallim getirilerek bütün eşya nim mâmûl bir surette celp olunmakta idi. Bu hâl Cemiyetin ve mesâisini işkâlden hali kalmıyordu; zira memaliki ecnebiyeden bu mâlzeme ançak umumi bir modelde geliyor ve halbuki hemen her şahs ayrı bir hususiyet ibraz etmekte olduğundan sun'î kol ve bacaklarında bu eşhasa uydurulması icap ediyordu. Binaen aleyh bu sebepten dolayı yerli mutahassıslar yetiştirilerek bu eşyayı mahallinde imalde zaruret vardı. Ve bu suretle dışardan celp edilmekte olan eşyanın yarımı yavaş yavaş mahsulâtı

mahalliye tutmağa başladı. Mezkûr imalâthane azai sünaiyelerle beraber ortopedi cihazları, korsalar, her iki ayakları kesik olanlara mahsus arabalar gibi daha mütenevvî ve karışık mâmulât çıkarmağa iptidar ettiği gibi alâtı cerrahiye ve otomobil tâmir, hastaneler ve sanatoryumlar için demir

karyolalar, sedyeler ve hastalara mahsus şezlonglarla diğer bir takım eşya imâl etmekte ve elyevm burada 26 amele çalışmaktadır.

Ortopedi cihazları imâlâtanasının 1921 den 1927 ye kadar neticei faaliyetini müşîr hulâsa cetveli aşağıya derç olunmuştur.

İngiliz lirası olarak kıymeti	Mamulâtın mikarı
86,331	499
16,127	143
10,616	96
1,854	27
3,722	42
17,979	171
9,463	484
2,273	134
21,089 (çift)	508
1,726 "	243
9,280	31
29,404	1565
212,914	3642

Cinsi imalât
Sun'i ayak ve bacak
Ayak ve bacağa mahsus cihaz.
Sun'i kol
Kola mahsuz cihaz
Ahşap bacak
Tespit ve sui şekli tashiha mahsus korsa
Sun'i uzuv makamında fotin
Sargılar
Sui şekli tashiha mahsus kondra
Koltuk deynekleri
Rakibi tarafından sevk ve idare olunan koltuk ve araba
Sair eşya ve ta'mirat
Yekûn.

Bn sene zarfında 654 harp ma'lulu ile 917 hususi eşhasa sui şekli tashih edecek mevat temin olunmuştur.

Harp ma'lullerine bütûn bu eşya meccanen verilmekte olduğu gibi icap edenlere aynı suretle tamirat dahi yapılmaktadır. Hususî siparişlerin esmanı da maliyet fiyatı hesap ve bunun üzerine müessese sermayesinin itfası için

pek cûzi bir zam yapılarak alınmaktadır.

Ma'lullere azayı sunaiye tedarik ve te'minine Leton Salibiahmeri yedi sene zarfında 132,549 İngiliz lirası sarf etmiştir.

İlk seneler harpte uzuvları zayıf edenlerin hepsine birden sun'i aza tedarik ve te'mini mecburiyyeti hasıl

olduğu cihetle bu husustaki masarif pek yüksekti. Bilahare iş yalnız tamirata inhisar ettiğinden masarif tenakus etti: fekat daha sonra yedek azayı sunaiye imâline başlandığından masarif tekrar kabardı.

Mâlzemei sıhhiye deposu daha 1919 da ihdas olunmuştu. O vakitler gerek müessesatı sıhhiye ve gerekse ordu için edviye ve mâlzemei sıhhiye tedariği pek müşkül oluyor ve bu hususta ya ehaliye ve yahutta o zamanlar Riga'da bulunup Beynelmilel yardım ve imdat vazifesini ifa eden büyük teşkilâta muracaatla eşya ve mâlzeme vermek ve ya muaveneti nakdiyede bulunmak suretile muavenetleri talep ediliyordu. Bu muracaat hüsnü suretle kabul edilerek pek cömerdane mukabele gördüğünden Leton Salibiahmeri

verilen hedayayı tasnif ve hüsnü muhafazaiçin bir merkez deposu teşkiline mecbur oldu. Bilahare Cemiyetin müessesatı sıhhiyesi tevessü ve tezyût ettiğinden bu gibi mâlzemeyi muhayyâ suretile topdan tedarik etmek daha muvafık görüldü. Bundan mada depo civarında mâlzemei timariye ve hastaneler ihtiyacatına mahsus çamaşır imâli için te'sisat yapıldı. Ve hatta mualecatın tetkik ve imâli için de bir laboratuvar te'sis edildi. Elyevm dahi bu depo elbise, kundra, çamaşır gibi melbusata ait hediyeleri toplayarak muhtacine ve bahusus ma'lulün aile ve çocuklarına tevzi etmektedir.

Atideki erkam işbu deponun sekiz senelik ithalâtile bu husustaki faaliyetinin ehemmiyetini irae eder.

İthal olunan eşya ve mâlzemenin İngiliz lirası olarak esmanı

Ait olduğu sene

Hediye suretile	Mubayaa suretile	Yekûn	
52,514,42	15,506,37	68,020,79	1920
131,900,18	11,296,09	143,196,27	1921
199,732,97	44,269,78	244,002,75	1922
9,293,83	67,374,31	73,668,14	1923
1,749,98	55,651,91	57,405,89	1924
8,20	73,988,05	73,996,25	1925
947,27	121,683,03	122,630,30	1926
3,627,54	118,042,39	121,669,93	1927
396,773,39	507,811,93	904,585,32	Yekûn

İşbu erkam deponun faaliyetinin sureti inkişaf ve tevessüunu irae kâfidir. İlk anlarda Cemiyetin menabii pek mahdud olduğundan bittabi

Amerikan ve İngiliz Salibiahmer Cemiyetlerinin verdiği mâlzemeye istinat etmek mecburiyetinde idi. Bu ithalâta mukabil deponun aynı seneler zarfın-

da mevcudundan ita ve teslim ettiği mevadın esmanı ise hulâseten berveçhi zirdir :

İngiliz lirası

436,111,59 mualecat

509,219,10 diğer mevat ve málzeme

945,553,71 Yekûn

Kıymetinde dir ki burada makbuzattan fazla görülen metfuat arasındaki kıymet ve mukdar farkı deponun eşyayı harice yüzde on kârla satmasından ileri gelmektedir. Bununla beraber buradan mubayaa olunan bir şey her hâlde diğer yerlerden mubayaa olunanlara nispetle yine pek ehven düşmektedir.

1921 Kânun sanî iptidasında Leton Salibiahmer hastanesi canibinde iki senei tedrisiyede ikmâl edilmek üzere bir hasta bakıcı mektebi açıldı. İbtidaları Mektep hastanelerde ifayı hizmet ve vazife edile bilecek eşhas yetiştirebilmesini istihdaf etmekte idi. Fekat Salibiahmerin ehali hıfzıssıhası sahasındaki faaliyeti tezayüt ettiğinden ders porgramlarına tababetin ehaliyi hastallıklardan vikaye ve sıyanet etmek kısmına ait bahisleri de ilave kılındı. Burada tedrisat hastane etibbasile Darülfunun muallimleri ve birde «Betfor» (Betfrod) hasta bakıcı mektebinden mezun muallimler tarafından yapılyordu. Bu mektepten çıkanlar arzularına göre hastanelerde ve yahut sıhhiye merkezlerinde istihdam olunuyordu. İptidaları müsait mahal olma-

duğundan talebe mevcudu 25 — 30 rad-desine idi. Sonraları 1926 ve 1928 de hastanenin yanında buna mahsus bir bina inşa edildiginden talebe mevcudu taz'if olundu. Bu suretle işbu mektepten 1923 senesinde 19, ve 1925 de keza 19, ve 1927 senesinde ise 24 talebe yetiştirildi.

Elan bu gün dahi her tarafta eyi yetişmiş hasta bakıcı noksanı his edilmektedir. Bu mektepten yetişenlerin mısı Leton Salibiahmeri hizmetine girmektedirler.

1926 ve 1927 senelerinde Salibiahmer Cemiyeti diplomalı Hasta bakıcılar için ilâvei tedrisat olarak içtimai hıfzıssıhha dersi kûşat etti.

Verem dispanseri beş senelik hayatı mevcudıyyet ve faâliyeti esnasında 3,900 kişi tedavi etmiş ve bu, Cemiyete 10,128 ingiliz lirasına mal olmuştur, Vizitaya gelen muhtacinden ekserisine yemek de verilmiştir.

Salibiahmer hastaneleri canibinde açılan «Smiltē» ve «Dogavpil» eczanelerile senatoryum yanındaki «Kalnamuiza» eczanesi bu müesseselere ucuz ve eyi cinsten ilâçlar temin eyledikleri gibi etraf ve civardaki hususi eczanelerin fiyatlarının tadiline de faydaları olmuştur. İşbu eczaneler muvaffakiyyetle işleyerek Cemiyete takriben 5,000 ilâ 8,000 ingiliz lirası kadar bir irat temin etmektedir ki bu varidatın mezkûr eczanelerin merbut bulundukları müesseselerin idaresine yardımı olmaktadır.

Leton Salibiahmeri nezdinde çalışan diğer teşkilât:

Leton gençler salibiahmerile Leton Salibiahmer hastabakıcılar Cemiyeti, Leton Sallibeahmer Cemiyeti nezdinde icrayı vazife ve faaliyet etmektedirler. Bunlardan mâdâ çocuklara yardım Cemiyetleri ittihadı da Leton Salibiahmeri binası dahilinde ve Cemiyetin himayesi altında bulunmaktadır. Gençler Salibiahmeri üçyüz kadar mahfel ile 22,000. azaya maliktir. Aynı zamanda hususi bir gazete çıkardıkları gibi hıfzıssıhhaaya ait bir takım muhtasar risaleler de neşretmektedir.

Leton Gençler Salibiahmeri Amerika Salibiahmerlerinden mühim bir muaveneti nakdiye mazhar olmakta ve Salibiahmerler ittihadı Cemiyetinden de muavenet görmektedir.

Leton Salibiahmeri idarei umumiyesi Gençler Sribiahmerine kendi mebanisi dahilinde bir mahalli mahsus tefrik ve bunların emirlerine bir de konfrans salonu tahsis etmiş ve ihtiyaçlarına sarf olunmak üzere senevi 9,000.:10.000. lathık nakdi bir muavenette de bulunmaktadır.

Mezkûr Cemiyet 1924 de yalnız 24 mahfel ile 2,000. azaya malik bulunmakta iken 1928 nihayetine doğru bu miktar 320 mahfel ile 22,000, azaya balığ olmuştur.

Harp esnasında hastabakıcılar kâmil şuraya buraya dağılmış olduklarından yeni teşekkül eden hükümetin tedavi müessiselerinde erbab işçiler bulundurabilmek için Letonyada

mevcut hastabakıcıların adetlerinin ve derece malûmatları ile nerelerde staj gördüklerinin bilinmesi icap etmekte idi. Bu niyetle Leton Salibiahmeri 1921 de hastabakıcıların adedini kayıt ve tescile başladı. 1922 de hastabakıcıların kendi aralarında, mesailerini tanzim ve muhtaç veya hasta düşenlere yardım etmek üzere bir Leton Salibiahmer Hastabakıcılar Cemiyeti tesis olundu. Bu Cemiyet bu gün 381 aza ile 6 kişiden ibaret bir heyeti idareye maliktir. Bu Heyete hini içtimalarında Salibiahmer idarei umumiyesi hastabakıcılarından üçü iştirak ettirilir. Bu Cemiyetin idarehanesi Sahbiahmer binasında bulunduğu gibi kendileri için bir de kütüphade ve taşradan gelecekler için beytutet edecek mahâl tahsis olunmuştur. Cemiyetin «Krimulda» da bir istirahathanesi mevcut olup bundan başka iş görmecek derecede ihtiyarlanmış olanlar için bir ilticağah olmak üzere Cemiyet Riga da bir hane mubayaası tasavvurundadır. Cemiyetin üç yerde şubeleri mevcuttur. Menbaı varidatı ise azaların ihtiyarı tediye ile bazı konser ve piyangolar hasılâtından ibarettir. Salibiahmer dahi Cemiyeti himaye ve bu fikirle bütçesine her sene muayyen bir meblâğ kaydetmektedir. Bu Cemiyet memaliki ecnebiye ile de münasebatta bulunmakta olup 1925 de Baltık hükümetleri hastabakıcılarından mürekkep bir konfrans içtima etmiş ve bunun neticisinde Letonya Lituvanya, Estonya hastaba-

kıcıları Cemiyeti merkeziyyesi husule gelmiştir. Bundan mada Cemiyet Leton Salibiahmerile müştereken Hastabakıcı Mektebinin faaliyet ve inkişafına ve ilâve sınıfının tesisine de hizmet etmiştir. Keza hastabakıcılar için bazı konfranslar tertip eylemekte ve Cemiyetin 2.000. cilt kitaptan mürekkep birde kütüphanesi bulunmaktadır.

Heyeti idare

Leton Salibiahmerinin re'si kârında 25 azadan mürekkep bir idarei umumiye heyeti bulunmaktadır. İşbu idarei umumiye heyeti bu müesseseci hayriyenin temşit umuru için aralarında sekiz kişiden mürekkep bir heyeti idare tefrik ve intihap etmişlerdir. İdarei umumiye heyeti ayda bir, heyeti idare ise haftada bir defa içtima ederler. Leton Salibiahmeri idare merkezi Rigada bulunmaktadır.

Leton Salibiakmer Cemiyetinin başlıca varidatı Cemiyete mahsus bir piyango varidatı bu son zamanlarda senevi 300,000. İngiliz lirası olmak üzere istabilize edilmiştir. Şömendöfer biletleri üzerine zam ve ilâve olunan Salibiahmer hissesi varidatı ise senede 200,000. ile 240,000. lira arasında tahavvül etmektedir. Oyun kâğıtları hasılatı 80,000. liraya balığ olmaktadır. Cemiyet Krimulda ve Kalnamuiza daki iki çiftliğinde eyi senelerde 8000. İngiliz lirası kadar bir varidat almaktadır. Salibiahmer hastanelerinin bazı kabinelerinden mute-

dil bir ücret alınmak suretile ufak tefek bir varidat temin edilmektedir. Binaenaleyh bizzas müessesat sıhhiyenin idaresine muhassas ücreti tedaviden alınan varidat müstesna olmak üzere Leton Salibiahmerinin umum varidatı seneviyesi bu suretle 600,000. lira ile 650,000. İngiliz lirası arasında tahavvül etmektedir.

Başlıca masarifat ise 200.000. İngiliz lirasına reside olan sıhhiye merkezleri masarifatile senatoryumlar idaresinin açığı olan 120,000. malûlin ve muhtacine verilen âzâi suniyye esmanı olan 25,000. ve şubelere edilen muaveneti nakdiyenin balığ olduğu 30,000. hastane ve senatoryumların inşaat ve tamiratı mesarifatı olan 100,000.: 120,000. İngiliz lirasından ibarettir. Mebalığı mütebakiye muhtacine sarf olunan iane nakdiye ile ilk imdat teşkilâtına ve birde maasat ve ücurata sarf olunmaktadır. Senatoryumlarda malûlin ve diğer muhtacın için bir çok meccanî yer bulundu. rulumakta bazı yataklara da pek ucuz bir fiyatla hasta kabul etmek zarureti bulunduğundan senatoryumların idaresine pek mühim mebalığ sarf edilmektedir. Meselâ Kalnamuiza de 90 100 kadar hastanın 30 u meccanî olarak kabul olunmaktadır.; keza Asarideki 60 : 70 hastadan 20 si; Krimulda dahi 70 : 90 hastadan 15 i ve Battaki 30 : 35 hastadan 17 si bilâ ücret tedavî olunmaktadır. Keza hastanelerde de fukaralar ve bhusus malûller için ücretsiz mahaller vardır. Sıhhiye mer-

Diyaribekir Hilâliahmer Merkezi Heyeti İdaresi]

1 — Reisi evvel doktor Gafur Nüzhet Bey, 2 — Reisi sanî Attar zade Hakkı Bey,
3 — Mühasip varîdat mümeyyizi Cemil Bey, 4 — Kâtip Tevfik efendi zade Sıtkı
Bey, 5 — Tüccardan Helvacı zade Sabri Bey.

kezlerinde de evvelce de zikredildiği veçhile yapılan muayene ve mudavatı tıbbiyelerin kısmı küllisi meccanî olduktan mada bazan muhtaçine ilâç ve sair hnsusatta da yardım edilmektedir.

Bu ana kadar sanatoryumlara mahsus mebaninin gerek inşaat ve gerek tamiratına mebalîği azıme sarf olunmuştur, ve bu masarîfîn bütçede daha bir çok seneler görünmesi zaruridir. Alelhusus sanatoryumların teessüs ettiği eski büyük zenginlere ait sayfiye ve şatolardan ibaret olan binalar hiç bir vakit maksada tevafuk etmemekte olduğundan bunların ya yeniden inşa derecesinde ta'miri veyahutta refte refte yanına mebanî cedide inşa ve ilâve ederek tecdidi suretiyle sanatoryumdan kast olunan ihtiyacata tevafuk ettirilmesi lâzım gelmektedir. Krimulda ve Kalnamuiza da bu cihetten pek çok şeyler yapılmış ve sinini atıye içinde tederrünü reeliler ve cerrahî veremliler için yeni yeni sanatoryumlar yapılmasına ve hiç olmazsa bu iki şekil verem için ayrı ayrı birer sanatoryum tesisine ihtiyaç vardır. Zaten 1929 da (Kalno-muiza) da yeni bir sanatoryum inşasına iptidar olunması mukarrerdir, şimdiden malzeme inşaiye celp ve ithar olunmuştur. Bunların her birinin takriben 150 şer hasta istiap edebilecek surette inşası tasavvur olunmaktadır.

Leton salibiahmeri teessüsünün işbu onuncu senesinde hemen 37 kadar şubeye malik bulunmaktadır. Bu şubeler tarzı faaliyetlerine nazaran:

1 — Bizzat kendiliklerinden bazı müessesat idare edenler;

2 — Mahallî belediyelerle müştereken tesviye etmek suretile bazı müesseseler idare edenler.

3 — Salibiahmer müesseselerinde tedavi olunan muhtacine para toplayarak muavenet eden şubelerden ibaret olmak üzere üç sınıfa ayrılabilirler.

Leton Salibiahmeri Beynelmîlel Komitasiyle Salibiahmer Cemiyetleri İttihadı gibi Beynelmîlel teşkilâtın her ikisi ile de münasebeti daime ve faaliyede bulunmaktadır. Bu iki teşkilât Letonyanın büyük harpte dıçar olduğu zayıatı azımeyi ve ehalisinin memleketlerini terk ederek firara mecbur kaldıklarını nazarı dikkate alarak genç hükûmetin Salibiahmerine pek cömerdane yardımlarda bulunmuşlardır.

Salibiehmer Cemiyetleri İttihadının tevassutu ile Leton Gençlik Salibiahmeri beş senelik mevcudiyeti hayatı esnasında Amerika Salibiahmeri tarafından yekûnu 59,709 İngiliz lirasına balığ olan bir muaveneti nakdiyeye mazhar olmuştur. Bundan mada ittihat, Leton Genç Salibiahmerine filimler, matbu eserler ve sair şeyler ihtasiyle de muavenette bulunmuştur. Ve keza İttihadın tavassutu sayesinde ki Amerika çocukları tarafından her sene iki bin paket Noel hediyesine mazhar olmaktadır. İttihat bundan başkaca 7 hasta bakıcının « Betfor » da tahsillerini deruhte etmiştir. Bunların beheri için 250 şer İngiliz lirası te'diye etmiştir.

Salibiahmerde harcerahlariyle diğer masarifi cerrahiyeyi tesviye eylemiştir. Keza Leton Salibiahmerine mensup ettibbadan ekserisinin kendi idaresindeki müessesatta müddeti medide sitaj görmek üzere masarifi rahiyelerile her türlü masraflarını deruhte etmiştir. Keza Gençler Salibiahmeri me'murinden bir çoklarının Beynelmîl konfranslara azimet ve avdetleri masarifi rahiyelerini te'min eylemiştir. Hulâsa bu suretle Salibiahmer Cemiyetleri İttihadının gerek bizzat gerek bilvasıta ettiği muavenet yekûnu 200.000 İngiliz lirasına balığ olmaktadır ki bundan dolayı kendilerine arzı teşekkür ve minnettari ederiz.

Beynelmîl komite ise Leton Salibiahmerinin Nizamnamei dahilisinin tanzimi hususunda muavenette bulunmak ve ona münhasiren Salibiahmer alâmeti mahsusasının istimalini te'mine çalışmak ve bir çok hukukî hususta onu tenvir etmek suretiyle ehemmiyetli bir surette himaye ve sahabette bulunmuştur. Gerek matbuat ve gerekse konfranslarında Leton Salibiahmeri lehinde telkinatta ve murahhasları vasıtasile de gerek Leton Salibiahmerini ve gerekse müessesatını ziyarette bulunmuştur. Keza Komite iki defa ikişer bin franklık muaveneti nakdiyede bulunmuştur ki bunlardan biri sıhhiye merkezlerinin tevsiine diğeri de cerrahî veremden muztarip çocuklar sanatoryumuna tahsis olunmuştur. Bundan mada Beynelmîl Komite elyevm Leton Salibiahmer Cemiyeti idarei

umumiyesi azasından olup Salibiahmer Hastabakıcıları Cemiyeti Reisi bulunan eski hastabakıcılardan Madam Marta'yı harpta hizmet ve Leton Salibiahmerindeki sa'yü gayretinden dolayı «Florans Naytengel» madalyasile taltif etmiştir.

Leton Salibiahmer Cemiyeti tarafından İstonya, Lituvauya, Fenlandiya, Lehistan, Amerika, Almanya, Çekislovakya Salibiahmer Cemiyetleri ise Leton hekim ve hastabakıcılarından tahsillerini bitirenleri numunei tekâmül olan kendi müesseselerine kabul etmek mihmannuvazlığında bulunmuşlardır. Amerika Salibiahmer Cemiyetinin Letonya ile Salibiahmeri hakkında gerek esnayı harpte ve gerekse harptan sonraki ilk te'sis senelerinde gösterdiği lutuf ve muavenetleri ise evvelce zikretmiştik. Bu lutfu muaveneti burada bir def'a daha zikretmeden geçemiyeceğiz. 1922 de Hey'eti murahhasa hini azimetlerinde Leton Salibiahmerine 130.000 İngiliz liralık edviye ve malzeme terk etmiştir. Her ne kadar bu mälzemenin bir kısmı ancak harpte sarf ve istimâl edilecek mevaddan ibaret ise de yine Leton Salibiahmeri kendi müessesatında bunların kısmı azamundan istifadade etmiştir. Bundan mada Amerikalılardan 50.000 İngiliz lirası kıymetinde sekiz kamyon elde ederek bunların en iyilerini ta'mir ve ta'dil ile sıhhiye nakliye arabası mekâmında kullanmıştır. Keza İtalya Salibiahmeri dahi bu seneki seylâp esnasında muaveneti maddiyede bulun-

mak suretile Leton Salibiahmer Cemiyetine faidebahş olmuştur.

Leton Salibiahmeri gerek Letonya dahilinde ve gerekse diyarı ecnebiyede mesaibi umumiyye maruz kalan eha-liye karşı muavenetini asla deriğ etmemiştir. Bu cümleden olarak 1922 de buzların çözümlere mania teşkil etmesi yüzünden « Dogavpil » de vukua gelen seylâp esnasında bir imdat hey'eti teşkil etti. Cemiyet buraya edviye, mevadî gıdaie, melbusat ve mälzemei sıhiye gönderdi.

1928 senesi yaz mevsimi müddetince « Bosna » da ilk muaveneti Cemiyet ifa ederek burada seylaptan müteessir olan muhtacin için bir mutpak açtı. Ve bu yolda üçbin lât sarfetti. Eylûl nihayetinden itibaren de bu seylaptan müteessir olan menatik civarındaki mekteplerde sıcak yemek tevzi etmeğe başladı. Hükûmet ve diğere cemiyetlerle temasa gelerek muavenetteki faaliyetini tevsia çalıştı. Teşrinisani evasıtına kadar yalnız bu uğurda sırf kendi menabiinden takriben 6.000 lât sarf etmişti.

1921 ve 1922 de Rusyadaki büyük kahtü galada Leton Salibiahmer Cemiyeti burada bir heyeti murahhasa bulundurarak diğere çok ecanip ve üserasile beraber Leton vatandaşlığını kabul ve ihtiyar etmiş 6000 kişiye desti muavenetini isal etti. Bu hususdaki muaveneti esnasında Leton Salibiahmeri 15,000 i iane olarak cem ve yirmi altı bini de hükûmet tarafından tediye ve mutebakısı de Rusyadaki akrebalarına paket göndermek istiyenlerden ve yahut bizzat Leton Salibiahmeri tarafından tesviye edilmiş olmak üzere 100.000. lat sarf etmiştir.

Leton Salibiahmeri keزالık Balkanlarda, Kuba'da, Lieštenstayın ve diğere mahallerdeki felâketzedegâne mahalli Cemiyetlere takriben 3.000. lat kadar bir meblâğ vermek suretiyle muavenette bulunmuştur.

Leton Salibiahmeri etfaiyecilere, erke ve kadın sivil muhafızlara, muallimlere ve saireye mahsus ilk imdat dersleri tertip etmekte ve ayrıca da mutahassis tabipler yetiştirmektedir.

Leton Salibiahmeri memurini hükûmet memurini derecesinde bir maaşa nail olmaktadır. Cemiyet bunlar için de bir takaüdiye projesi hazırlamakta olup hükûmetin bu memurları da umumi tekaüdin meyanına kabul ve ithale muvafakat edeceği ümidindedir.

Leton Salibiahmer Cemiyeti tedavi müesseseleriyle imalâthane ve idarehanelerinde elyevm 495 memur ifayı vazife etmektedir. Cemiyetin memurini bundan dört sene evelinden beri kendi meyanelerinde bir esirgeme sandığı tesisine muvaffak olmuşlardır. Bu sandık gayrı muntazır ihtiyacat karşısında kalan memurine ikraz suretile muavenet ederek muvaffakiyetle çalışmaktadır. Bundan mâda "Jankovski Heyeti" de teşkil kılınmıştır ki bu heyet Leton Salibiahmerinin muessisi ve ilk Reisi olan müderris Jankovskinin tezkiri namı için mezarı üzerine bir abide rehz etmiş ve menafii umumiyye ait muhtelif teşebbüslerle muşarünileyhin hatırasını idame ettirmek tesvurunda dır.

Leton Salibiahmeri raporundan :

Nakleden
DR. ALİ OSMAN

Mes'ûl müdürü: ARİF SÜLEYMAN

İSTANBUL — HİLÂL MATBAASI